

NOVI

ODMEV

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

ŠTEVILKA 5
JUNIJ 1998

BESEDA UREDNIKA: KOMU BOMO ODMEVALI?

"Trkate se po prsah, da boste z Novim odmevom še dolgo odmevali. Ali ste se vprašali, komu boste odmevali?" Tako me je nagovoril prijatelj, bralec našega časopisa. "Kako to misliš?" sem ga vprašal. "Saj si bil na januarski prireditvi manjšin v veliki dvorani Lisinskega. Videl si, da je večina manjšin nastopila z mladimi izvajalci, celo z otroci. Kaj pa mi? S pevskim zborom, ki je bil po povprečni starosti izvajalcev daleč najstarejši," mi je odgovoril.

Ali je prijateljevo razmišljanje na mestu? Je in ni! Ponekod v svetu se je tretja ali četrta generacija Slovencev že stopila s prebivalstvom države, v kateri živijo. Ti Slovenci znajo zelo malo slovenskega jezika, ali pa sploh ne več. Pa imajo kljub temu svoja slovenska društva, ki izdajajo svoje časopise. Pogosto samo v jeziku države, v kateri živijo, ali pa z vzporednim besedilom v slovenščini.

In kaj bo z nami, v Zagrebu, na Hrvaškem, ko Slovencev iz druge ali tretje generacije ne bo več? Ali bomo dovolili, da se hrvaškim Slovincem zgodi to, kar se je primerilo tistimi, v drugih državah sveta? Že dolgo se ukvarjamo z vprašanjem, kako v naše društvo vključiti nove naraščaje iz slovenskih ali mešanih zakonov, ki se že zdaj po nacionalnosti izrekajo kot Hrvati. Starši, dedki in babice si želijo, da bi se v slovenskem društvu vsaj občasno spomnili zibelke svojih prednikov. Da bi negovali slovensko kulturo in slovenski jezik, se zanimali za svojo slovensko pradomovino. In se je porodila ideja: začnimo z najmlajšimi, z otroci.

Zato v tej številki našega časopisa odpiramo novo rubriko - za naše otroke. Mogoče se uresniči tudi ideja za odprtje slovenskega otroškega vrtca. Najbolj ogreti že zbirajo slovenske risanke in igrače.

Želja, da vzgojimo nove bralce, bi se morala izpolniti! Da bi čim dlje odmevali z Novim odmevom. Morda bodo ti malčki nekoč v prihodnosti napisali nekaj o nas. V rubriki Preteklost v sedanjosti ali pa vsaj v rubriki Listamo stare številke Novega odmeva.

Silvin Jerman

OBISKA IZ LJUBLJANE

Konec februarja je bila na enodnevem obisku na Hrvaškem delegacija slovenskega ministrstva za šolstvo, ki jo je vodil minister **Slavko Gaber**. Po pogovorih s tedanjo hrvaško ministrico za šolstvo Ljiljo Vokić, je delegacija našla toliko časa in dobre volje, da je obiskala tudi Slovenski dom. Med kratkim obiskom smo ministra Gabera s sodelavci seznanili z dejavnostjo Slovenskega doma. Podrobno smo govorili o pouku slovenskega jezika, ki ga organiziramo že od leta 1992. Kritično smo spregovorili o tem, da slovenski tisk na Hrvaško prihaja z veliko zamudo ali pa sploh ne. V prihodnje bomo skušali s pomočjo ministrstva rešiti poiskati možnost, da bi dobivali vsaj slovenske tednike in to zastoj. Porodila se je zamisel, da bi sčasoma v Slovenskem domu

organizirali vrtec za otroke slovenskih staršev.

Slovenski dom so 10. marca obiskali člani Odbora za mednarodne odnose slovenskega državnega zbora. Med zelo kratkim obiskom parlamentarne delegacije smo predsednika odbora **Jelka Kacina** posebej opozorili na problem prostorov Slovenskega doma in na nevarnost, da bomo morali te prostore sčasoma zapustiti. Znotraj parlamentarne delegacije so poslanci zagovarjali različna stališča. Poslanec Hvalica je menil, da bi bilo za Slovenijo pomembno in koristno, če bi prostore odkupili, Jelko Kacin pa je trdil, da bo ta problem treba rešiti na ravni dveh vlad. Za Slovenski dom je vsekakor pomembno, da po 50. letih še naprej deluje v zdajšnjih prostorih na Masarykovi 13.

Darko Šonc

PODPORA ZVEZI SLOVENSKIH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Predsednica Urada za etnične in narodnostne skupnosti ali manjšine Urada za etnične in narodnostne skupnosti ali manjšine **Mila Šimić** je 5. maja uradno obiskala Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem in Slovenski dom. Sprejela sta jo predsednik in podpredsednik Zveze **Darko Šonc** in **Franc Strašek**. V prijetnem pogo-

voru smo se obojestransko seznanili s tekočimi dogajanjem in načrtovanimi programi za leto 1998. Predsednica **Mila Šimić** je pohvalila enotnost in kakovost kulturnih programov v slovenskih društvih. Poudarila je, da bo Urad odslej finančno podpiral samo tiste kulturne programe, ki jih bodo društva načrtovala in izpeljala. Predlagala je, da bi vsa slovenska društva na Hrvaškem pripravila skupno kulturno prireditev, ki bi jo urad tudi finančno podprl. Predsednica Urada **Mila Šimić** je zagotovila, da bo Urad tudi v prihodnje pozorno spremljal slovensko kulturno dejavnost v slovenskih društvih Zveze na Hrvaškem.

Franc Strašek

SLOVO OD VELEPOSLANIKA

Ob izteku petletnega veleposlaniškega mandata v Republiki Hrvaški se je od nas poslovil slovenski veleposlanik **Matija Malešič**. V Slovenskem domu smo ob tej priložnosti pripravili poslovilni večer. Ko smo se vsi zbrali in ko je prišel tudi veleposlanik Malešič s soprogo, je naš član in znani glazbenik **Ramon Reberšak** na trobenti bravurozno zagrabil sladbo Beneški karneval. Naša pesnikinja **Klara Žel** pa je navdušeno prebrala pesem, ki jo je napisala prav za to priložnost. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** se je v imenu vseh članov in v imenu Zveze slovenskih društev zahvalil veleposlaniku Malešiču za lepo in pestro sodelovanje in dejal, da je veliko pomagal društvu, tako kot njegov član kot tudi v vlogi veleposlanika. Poudaril je, da je Malešič s svojim tolerantnim odnosom, razumevanjem in potrpežljivostjo vedno našel prave rešitve za politične probleme, ki so se pogosto negativno odražali na vsakdanje življenje Slovencev na Hrvaškem. Posebno v časih, ko še ni bilo dogovorjeno stalno financiranje slovenskih društev na Hrvaškem. Na koncu slovesnosti je veleposlanik Malešič v spomin in v zahvalo sprejel sliko **Vasilija Jordana**, ki je tudi član društva. Ob prigrizku, kozarcu vinčka in zvokih slovenske pesmi smo še dolgo in prijetno kramljali z veleposlanikom. Dogovorili smo se, da se naslednjič vidimo v Mariboru - pri upoko-jencu Matiji. (dš)

KLARA ŽEL:
MATIJI
MALEŠIČU
V SLOVO

Ali zares prišel je ta čas,
ko danes se poslavljate od nas,
a na žalost tudi mi od Vas.
Hvala za vse kar storili ste za nas,
za vsak obisk v našem Domu,
ki bil je tudi Vam vaš drugi dom.
Več let bili ste tukaj z nami,
smo vsi se radi veselili z vami,
težave skupaj smo delili,
kar je bilo mogoče, smo rešili.
Življenje marsikaj prinaša,
žal nam s težavami ne prizanaša.
Zdaj, ko odhajate, ne pozabite nas,
mi ne bomo pozabili Vas!

Bodite zdravi nam in srečno,
a seveda ne za večno,
to člani Doma našega želimo,
se Vašega obiska vedno veselimo,
zato Vam ob slovesu
kličemo v en glas:
pridite zopet, vabimo Vas!

Vaši hvaležni zagrebški Slo-
venci.

Zagreb, 27.04.1998.

SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA

Seja upravnega odbora je bila 23. aprila 1998. Posvečena je bila uresničevanju načrtovane programske dejavnosti v Slovenskem domu. V ospredju je bilo delo pevskih zborov Slovenskega doma. Iskale so se poti za ukrepe, ki bi prispevali k izboljšanju kakovosti slovenskega petja v pevskem zboru. Dosedanji dirigent **Petar Kutnjak** je dal odpoved, to izjemno pomembno dolžnost pa je prevzela **Jadranka Kene**. Upamo, da bo uresničila zastavljene cilje. Pred njo je zahtevna naloga, da pevski zbor pripravi za letošnji nastop v Stični.

Franc Strašek

SREDE S TUJIMI VELEPOSLANIKI

Od prejšnje številke Novega odmeva do danes smo v Slovenskem domu poslušali predavanji dveh veleposlanikov: 1. aprila kitajskega, 13. maja pa romunskega. Novi kitajski veleposlanik na Hrvaškem **Li Guobang** je spregovoril o dobrih ekonomskih stikih med Hrvaško in Kitajsko ter o plodnem sodelovanju na kulturnem področju. V kulturnem programu sta nastopala Rahilka Burzevska in KUD Remetinec. Velik ansambel iz Remetince je z znanimi narodnimi popevkami ustvaril lepo in veselo vzdušje. V mesecu maju smo spoznali tudi novega veleposlanika Romunije **dr. Constantina Ghirda**. Veleposlanik je govoril o poti Rumunije v Evropo in nas seznanil z večstrankarskim sistemom v svoji domovini. To je bilo zelo odkrito in zanimivo predavanje, celo bolj, kot bi pričakovali od uglednega diplomata. Constantin Ghirda je govoril v odlični hrvaščini.

Na vprašanje, kje in kako se je tako dobro naučil hrvaškega jezika, je odgovoril, da je v Bukarešti štiri leta študiral srbo-hrvaščino, zdaj pa dodatno obiskuje tečaj hrvaščine. Mlada sopranistka in tenorist Hrid Matić sta nam na koncu zapela veliki hit "Time to say goodbye", igralec Ivica Kunaj pa je prebral nekoliko pesmi. Sponzor pogostitve po predavanju je bila Mesna industrija Jakopec. Pijače in jedi ni zmanjkalo.

Darko Šonc

UČENJE MATERINŠČINE SLOVENŠČINA JE TRD OREH!

Ponavadi je ponedeljek najbolj naporen dan v tednu. Kljub temu se ta dan za nas konča lepo, ker preživimo prijeten večer v Slovenskem domu. Učimo se slovenščino. Beremo, prevajamo in se pogovarjamo o različnih temah in se na ta način učimo. Profesorica izbira zanimive sodobne dogodke, o katerih se pogovarjamo. Uči nas, kako se pravilno izgovarja in popravlja naše napake. Največ težav imamo s slovnico, ker je zelo zahtevna, posebno dvojina. S poukom in z družbo smo zadovoljni in upamo, da bomo spet skupaj naslednje leto.

Danijel Smiljanić Marjan Međimorec Anuška Batestin Ljerka Seljan Angelina Palić Štefan Štefanek

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

Delo duhovne sekcije Anton Martin Slomšek poteka po ustaljenem redu. V ospredju je skrb za slovenske maše in za srečanja po mašah.

MAŠE - Zadnje čase se skoraj pri vseh mašah spominjamo naših umrlih članov in znancev. Posebno zahvalo je pevski zbor duhovne sekcije dobil od **Stanka Pavlina**, očeta donedavne tajnice Slovenskega doma **Mire Bahun**. Pevski zbor je pel pri pogrebnih maši njegove žene, zato je Slovenskemu domu podaril umetniško izdelano leseno šatuljo z intarzijo. Njegove pozornosti smo bili resnično veseli.

OBISK IZ SLOVENIJE - Zelo slovesno je bilo v nedeljo, 17. maja. Mašo je daroval g. **Rudi Štivar**, ki je bil dolga leta župnik v Gornjih Vrapčah, pel pa je cerkveni pevski zbor iz Vogrskega na Primorskem. G. Rudi Štivar je s svojimi sedanjimi župljani in pihalnim orkestrom iz Vogrskega obiskal svojo nekdanjo župnijo Gornje Vrapče. Vrapčani so priredili nepozaben sprejem, tudi narodne noše niso manjkale. Po slovesni maši ob 11. uri je pihalni orkester pod vodstvom **Mateja Špacapana** izvajal koncert pred cerkvijo sv. Barbare. Dobro izveden program se je krepko zavlekel. Najprej se je okorajžil majhen fantič v narodni noši, ko je začel poplesavati v taktu glasbe. Poprijeli so tudi drugi in se zavrteli v ritmu valčka, polke, neizogibno je bilo tudi kolo. Vrapčani so poskrbeli tudi za pogostitev, napekli so več vrst mesa in še več vrst peciva. Pri taki gostoljubnosti je zmanjkalo časa za izčrpen ogled Zagreba. Iz Vrapč smo se z avtobusi odpeljali prek Pantovčaka do Ksaverja, od tam pa do katedrale. Z ogledom katedrale in Gornjega grada smo morali kar pohiteti, da smo prišli pravočasno k slovenski maši. Pri tej maši smo se spomnili sedme obletnice rednih slovenskih maš v Zagrebu. Pevskemu zboru iz Vogrskega gre posebna zahvala, ker je bil to prvi zbor iz Slovenije, ki je pel pri slovenski maši v Zagrebu. Pihalni orkester je na Trgu bana Jelačića zaigral nekaj skladb, ki so jim mimoidoči z veseljem prisluhnili. Zagrebčani so se skratka potrdili kot imenitni gostitelji. Tudi predstavnica hrvaške policije je naredila dobro potezo, ker je dovolila, da so avtobusi parkirali kar pred katedralo. Župnija Vogrsko ni velika, ima okrog 1400 prebivalcev, zato jim gre posebna pohvala, ker imajo poleg pevskega zbora še pihalni orkester. V Zagrebu so res uspešno predstavili svoje delo.

To nedeljo je duhovna sekcija izgubila člana: iz Vrapč je z Vogršani odšel **Janez Peršin**, član redovne družbe lazaristov, v zaslužen pokoj na Mirenski grad.

Martina Koman

PUSTOVANJE

Tradicionalno pustovanje v Slovenskem domu je tudi letos privabilo okrog 40 mask, med njimi tudi pet otroških. Ocenjevalna komisija je imela težko nalogo, ker je bilo veliko zares izredno lepih in originalnih mask. Najbolj smo bili zadovoljni, ker so se našemili tudi otroci. S ploskanjem je bila pozdravljen odločitev ocenjevalne komisije, da bodo nagrado dobile vse otroške maske. Z ocenjevanjem "odraslih" niso bili vsi zadovoljni. Primerilo se je namreč, da so nagrade dobile iste osebe, kot lani. Zato so nekateri godrnjali, da bi morala žirija upoštevati tudi velik trud, ki so ga nekateri vložili v izdelavo svoje maske. Člane komisije (nekateri so to že več let) pa je najbolj razveselila ostra grožnja: "Nikoli več vam ne bomo dovolili, da ocenjujete". Člani komisije pa so navdušeno odvrnili: "Iz tvojih ust v božja ušesa. Naj se ti želja uresniči." Nagrajene maske niso imele nič proti odločitvi komisije. Dobile so dragocene nagrade, ki ih je prispevalo podjetje **Gorenje**. Nagrado je prejela tudi najbolj uspešna gospodinja za narejene krofe. Dobila jo je med dvajsetimi, ki so dale svoje krofe na ocenjevanje. Po končnem mimohodu vseh pustnih šem smo vsi - tudi tistih brez mask - rajali globoko v noč. Vse do Pepelnice!

Sima Hoje

V DOMU ŽE 5411 KNJIG

V prvi številki Novega odmeva smo zapisali, da je imela Narodna knjižnica in čitalnica ob ustanovitvi leta 1929 150 knjig. Postopno so se knjižne police napolnile s kupljenimi in podarjenimi knjigami. Pred drugo svetovno vojno se je njihovo število povzpelo že na 3500. Med drugo svetovno vojno, ko je bilo društvo ukinjeno, njegovo delovanje pa prepovedano, se je knjižni fond po zaslugi članov v večjem delu uspel ohraniti, toda izgubljenih je bilo okoli 900 knjig. Po vojni, ko je društvo zopet zaživelo, se je obnovilo tudi delo knjižnice. Knjige so bile popisane in katalogizirane. Leta 1974 je bilo v knjižnici evidentiranih 4400 knjig. Danas knjižnica šteje 5411 knjig, kar je zares veliko za knjižnico enega samega društva. Precej knjig podarijo posamezniki, največ - kar 1011 - pa jih je bilo zbranih z lanske akcije Radia Brežice.

Dragi člani! Ali je sploh še kaj lepšega in bolj plemenitega od knjige?! Pomislite na dolge zimske večere, na potovanja, oddih na morju ali v hribih, ko vam knjiga krajša čas. Pridite, pogledajte, izberite po svojem okusu. Vsak bo našel kaj zase. Knjižnica je odprta vsak torek od 16. - 18. ure in vsak četrtek od 10. - 12. ure. Pričakujemo vas!

Dragica Rubčić

V SPOMIN RUDU
STRAŠKU

"Kaj znancev že zasula je lopata", bi lahko rekli s pesnikom Francetom Prešernom. V mesecu marcu smo se poslovili od gospoda **Rudija Straška**. Rodil se je pred 88. leti v Brežicah. Tako kot veliko Slovencev iz bližnjih krajev, je tudi on poiskal zaposlitev v Zagrebu. Toda na rodno Slovenijo ni pozabil. Že pred drugo svetovno vojno se je včlanil v Slomškovo prosvetno društvo. Tu je spoznal svojo prvo ženo. Še v poznih letih se je spominjal bogate kulturne dejavnosti tega društva. Dolgo vrsto let je bil aktiven član Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom. V pevskem zboru je bil vodilni prvi tenor. Zadnja leta mu je delo v društvu preprečila najprej ženina bolezen, pa tudi njemu bolezen ni prizanesla. Kljub temu, da je zaradi bolezni hodil le z oporo, se nam je pridružil lani avgusta, ko smo za Porciunkulo poročali v Krško. V osamljenosti in bolezni sta ga obiskovali članici Duhovne sekcije **Pavla Jerič** in **Anica Ostrelčič**, ki je nekaj časa tudi skrbela zanj. Naj se njegova duša, rešena zemskega trpljenja, spočije v Bogu. *Martina Koman*

V PETEK SE DOBIMO

Organizatorji prvih petkov so že v 4. številki Novega odmeva tarnali, da je težko izpolniti program ob proslavljanju rojstnih dnevo. Prosili so za pomoč in spomnili, da je druženje ob prvih petkih pravzaprav nekakšen "Pokaži kaj znaš". Odziv pa ni bil bogve kakšen.

In kako smo se zabavali (ali pa dolgočasili) od februarске številke Novega odmeva? Parodirali smo del pesmi Lepa Vida na tujih jezikih. Šalili smo se na račun PDV-a. "Radio Novi odmev" je predvajal eksperimentalni program o četrti številki našega časopisa. Vse malo pomešano z datumi iz mesečnega biltena in prvih petkov v maju, juniju in septembru. Brali smo verze naših ustvarjalcev Zakaj-Zato. Seznanili smo se s knjigo aforizmov slovenskega pisatelja **Uroša Vošnjaka**. Program so popestrili novi člani, ki smo jih kratko malo "postavili pred mikrofoni". **Aleksandra Berberih-Slana** je krasno recitirala Krst pri Savici, **Tomislav Kopačny** pa je vzkliknil: "Saj sem že bil član pred približno sedemdesetimi leti". Program smo torej osvežili, ko smo od navzočih slavljencev zahtevali, da nekaj povedo v mikrofoni. In je uspelo. Posebej živahno je bilo, ko so si morali izbrati partnerja ali partnerico, da z dunajskim valčkom odprejo ples. Slavljenci! Že vnaprej si poiščite soplesalca ali soplesalko, da ne pridete v zadrego, ko vam bo nekdo dal "košarico" in rekel, da ne pleše. Tudi to se je že zgodilo. Pa vse najboljše!

Sima Hoje

PREDSTAVILI SMO 4. ŠT. NOVEGA ODMEVA

Kot ponavadi se je na predstavitvi nove številke našega časopisa zbralo veliko ljudi. Predsednik se je zahvalil za obisk in besedo predal uredniku, ki je med drugim povedal, da se je končala nadaljevanje "Dopustite moje je ime okvir" in da se serija napisov o slovenskih slavčkah na hrvaškem odru nadaljuje... Polona Jurinič se je zahvalila **Mariji Barbieri**, ki ji je dovolila, da si pomaga z njenimi besedili. Predstavitve Novega odmeva je imela tokrat tudi zvočno točko: prisluhnili smo posnetkom opernih arij **Nonija Žunca**, s katerim smo se pogovarjali za tokratno

številko časopisa. Kulturnozabavni del programa je zapolnila **folklorna skupina iz Ivanjkovcev**, ki je izvedla ples in običaje Slovenije in svojega kraja: Čindara, Le plesat me pelji, Kosmatača, Šmarjanka, Šivanje vreče, Polka, Polka-valček, Trojka, Šošarska, Cepel, Metlar, Šotiš, Žibenšrit, Klobuki, Stajeriš z robčki, Dekle rasposajeno, Rašplja in Kaj mi daš. Res so nas prijetno presenetili. Uživali smo v slovenski pesmi in plesu, pa tudi v hrani in vinu iz njihovega kraja. In kaj se je zgodilo potem? Uresničilo se je geslo njihovega programa: Polka je ukazana, tla so namazana: Hoj hej, hoj hej kaj bo pa zdej? Bila sta ples in pesem. Do kdaj? Raje ne sprašujte!

Nivrej Namlis

O OBNOVI MOSTARSKEGA MOSTU

Ko smo novembra leta 1993 na televiziji gledali rušenje starega mostarskega mostu in bližnjih zgradb, smo se zgroženo vprašali: kdaj in kako ga bomo uspeli obnoviti v vsej njegovi arhitekturni lepoti? Prav to je bila tema predavanja **Josipa Šilića** v Slovenskem domu 8. aprila 1998. Most je bil simbol Mostarja in Hercegovine. Kdo od nas ni občudoval belega kamnitega elegantnega loka, ki se je dvigal visoko nad reko Neretvo. Bil je edinstven po gradbeni veščini in prava mojstrovina arhitekture turške dobe. Turški graditelj Hajrudin ga je gradil od 1557 - 1566 leta. Sta-

ro jedro Mostarja z mostom je bilo v svetovnem merilu kulturni spomenik najvišje kategorije. Grajen je bil v "enem loku", razpetim med dvema visokima krilnima stebroma. Grajen iz klesancev, med seboj povezanih z jeklenimi klini in zalitih s svincem. Veliko detaljev gradnje je odkrila obnova mostu v letih 1951-60: na primer zračne kaverne v notranjosti konstrukcije, mrežo kanalov, po katerih so zalivali kline s svincem in drugo. Injektiranje mostu s cementno zmesjo je povzročilo, da so se klesanci pri granatiranju kamnitega loka tako poškodovali, da jih pri rekonstrukciji ne bo več mogoče uporabiti. Sreča v nesreči je, da je ohranjena odlična načrtna dokumentacija stanja mostu pred rušenjem. V aksonometričnem načrtu v merilu 1 : 50 je vrisan vsak posamezni klesanec, kar bo vsekakor olajšalo verno rekonstrukcijo mosta. Statični problem predstavljajo še vedno stoječi krilni kamniti stebri, ki jih bo verjetno treba podreti, da bi lahko po idejnem načrtu izvedli armirano-betonsko osnovo mostu, ki bi bila z zunanje strani obložena s kamnito oblogo.

Šilićevo predavanje je bilo pospremljeno z velikim zanimanjem, živahna razprava pa je bila nabita z emocijami in vprašanji, kdo in zakaj je porušil most, kdaj se bo začela obnova, kdo bo investitor itd. Vsekakor smo se vsi strinjali, da ga je treba obnoviti čimprej, ker takšen, kakršen je zdaj, preveč bode v oči.

Zlata Jeras

OBIŠK IZ SPLITA

Clani kulturno prosvetnega društva Triglav iz Splita so nam 2. aprila priredili pester večer. Folklorna skupina nam je po obisku studija HRT, kjer je posnela del svojega programa za oddajo Prizma, prikazala slovenske narodne noše, stare običaje za velikonočne praznike, veliko-

nočne jedi in znane slovenske velikonočne butare. Mešani pevski zbor nam je zapel šopek narodnih pesmi. Za veselo razpoloženje je na harmoniko zaigrala temperamentna **Maja**. Našim gostom smo za spomin na njihov prvi obisk v Slovenskem domu podarili listino z dobrodošlico; vinjete zanjo je pripravila **Cveta Matko**, besedilo pa je napisal **Marijan Horn**.

M.H.

SLOVENCEM V SPLITU

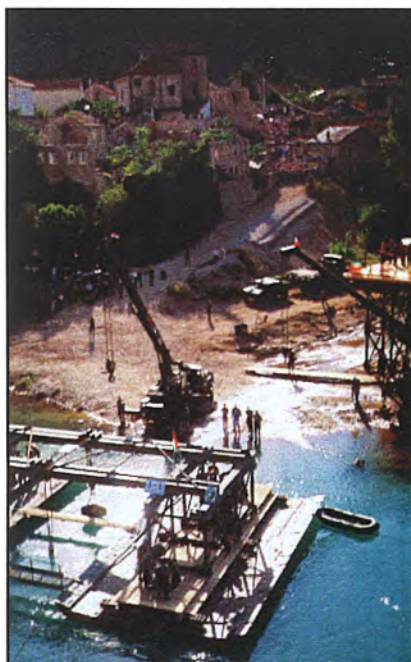
*Dobrodošli dragi naši,
ki vam v srcu je Triglav,
dobrodošli v družbi naši,
vam prisrčen gre pozdrav.*

*Prvič ste v Slovenskem domu,
tu, pod Zagrebško goro,
naj pri nas v veselem krogu
urice vam tečejo.*

*Pesem in z njo dobra volja
naj nas družita vse dni,
a Slovensko društvo Triglav
v Splitu dolgo naj živi!*

Marijan

Slovenski dom - Zagreb
Zagreb, 2. april 1998

RAZSTAVA VELIMIRA GREDLJA

Član Združenja likovnih ustvarjalcev Zagreb, arhitekt, slikar in velik ljubitelj narave **Velimir Gredelj** je februarja razstavil svoje akvarele z raznovrstno tematiko: pejzaže, portrete in vedute. Razstavo je odprl in avtorja predstavil **dr. Antun Bauer**. Umetniški večer je z igranjem na klavir popestril prof. Edi Terbovc. Zaigral je dve skladbi Franza Liszta.

UMETNOST IZ KRŠKEGA

Društvo likovnikov Krško "OKO" se je marca predstavilo z deli osemindvajsetih avtorjev. Razkošno razstavo je odprl veleposlanik Slovenije v Zagrebu **Matija Malešič**. Še prej so gostje izvedli glasbeni program: sodelovali so ženski kvintet Brestanica, solistka **Stanka Macur** in harmonikarji **Tonija Sotoška**. Program je vodila **Margareta Marjetič**. Spet so v naši dvorani odzvanjale izvirne slovenske pesmi in zvoki harmonike. Zopet so gostje gostili gostitelja: s kozarčkom v rokah smo prihajali k njihovem sodčku domačega vina. Pridite spet! Lahko brez sodčka. Prinesite nam košček naše Slovenije. Veseli smo vas. Pa tudi vas veseli, ko vidite, kako živimo mi, zagrebški Slovenci... Tako blizu Slovenije. Deli nas meja. Srce pa ne!

Nivrej Namlis

ZAJČJA DOBRAVA V SLOVENSKEM DOMU

Šesnajstega aprila smo imeli v Slovenskem domu prijeten večer. Obiskalo nas je **Turistično društvo Zajčja Dobrava pri Ljubljani**, odprta pa je bila tudi razstava likovnih del I., II. in III. Extempora iz Krajinskega parka Zajčja Dobrava. V

imenu turističnega društva nas je pozdravila **Jožica Vrecl**, ki je z nekaj besedami predstavila Krajinski park in istoimensko društvo, ki je nastalo leta 1991. Zajčja Dobrava obsega urbana naselja Zadobrave, Novega Polja, Sneberij in sosednjega Zaloza in Polja v vzhodnem predmestju slovenske prestolnice Ljubljane. Območje s približno 5000 prebivalci je industrijsko, vendar se ponaša tudi s skrbno obdelanimi polji med gozdiči, zaščitenimi kmetijami in urejenimi domovi. Zgodovinsko se ta kraj v urbarjih omenja že leta 1348. Turistično društvo je pozornost vzbudilo z odmevno kulturno prireditvijo, ki jo pripravlja skupaj s kulturno-umetniškim društvom Zajčje Dobrave: gre za bionalno slikarsko prireditev, na kateri priznani likovni ustvarjalci spregovorijo o lepoti tega kraja. Doslej so uspeli že trije slikarski Extempo-

ri. Likovna dela so doslej prepotovala dobršen del Slovenije: Ljubljana, Portorož, Piran, Maribor, Murska Sobota, Novo mesto. Razstava je bila postavljena tudi na Dunaju, iz Zagreba pa se seli še na Reko. Na njej se predstavljajo priznani akademski slikarji **Marko Andlovic**, **Eugen Kokot** (predstavniki ALU Zagreb), **Mira Ličen Krmpotič**, **Miha Pirnat**, **Silvester Plotajs Sicoe**, **Marij Vrenko**, **Jure Zadnikar** in **Igor Kregar**. O njihovih delih je v Slovenskem domu spregovoril **Ivan Bogovčič**, akademski slikar, profesor in restavrator. Na prireditvi v Slovenskem domu

je nastopil tudi **Tomaž Podobnikar** s svojo pojočo žago, preko katere so zazvene slovenske ljudske pesmi. Umetnik je predstavnik etno glasbe iz Slovenije v Skandinaviji, sicer pa pripravlja magisterij iz geodezije. Doma je iz Ljubljane. Ob koncu nas je navdušila pianistka **Kristina Arnič**, ki je imela na programu *Sonata No.3 v A-molu Sergeja Prokofjeva*. Mlada umetnica je rojena leta 1974 v Ljubljani, v družini znanih slovenskih glasbenikov. Po končani nižji in srednji glasbeni šoli ter dveh letnikih srednje baletne šole je zdaj absolventka na Akademiji za glasbo v Ljubljani, smer klavir pri **prof. Hinku Hassu**. Je dobitnica mnogih nagrad na tekmovanjih za mlade glasbenike. Leta 1997 je dobila Prešernovo nagrado Univerze v Ljubljani. Med študijami se je izpopolnjevala na mnogih klavirskih seminarjih. Za njo so tudi samostojni koncerti. Med drugimi v Slovenski filharmoniji in v Studiu 14 RTV Slovenije. Mlada pianistka je vnukinja skladatelja **Blaža Arnič**, hčerka dirigenta **Lovrenca Arnič** in nečakinja **Blaženke Arnič**, ki je na Zagrebški akademiji diplomirala pri prof. Krpanu kot pianistka, sedaj pa poučuje klavir na dunajskem Franc-Schubert konzervatoriju.

Polona Jurinč

BLAŽ ARNIČ, skladatelj (1901-1970) študiral je na Konzervatoriju v Ljubljani in na Dunaju, izpopolnjeval se je v Varšavi in Parizu. Glasbo je poučeval na gimnaziji v Bolu na Braču (1934-35) in na srednji šoli Ljubljanske akademije za glasbo. Med vojno je v Dachauu iskusil grozote nacističnega koncentracijskega taborišča, po osvoboditvi pa je bil imenovan za rednega profesorja kompozicije na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Posegal je na vsa skladateljska področja z izjemo opere, v prvi vrsti pa je bil simfonik. Do konca je ostal romantični realist, tesno povezan z rodno zemljo. Zajemal je iz treh vrelcev: iz lastnega življenja, iz lepote domače pokrajine in zaklada njegovih pripovedk in legend. Koreografsko-simfonično pesnitev *Ples čarovnic* je Arnič zasnoval po pravljicah svojega domačega kraja. Napisana je bila leta 1938 in je bila prvič izvedena leta 1958 pod taktirko **Lovra pl. Matačiča** in z orkestrom Slovenske filharmonije. Arnič je napisal tudi *Uverturi h komični operi* leta 1932, ko je sklenil študij na Dunaju. To je vedra in lahkotna kompozicija v obliki sonate. Znana je tudi koreografsko-simfonična slika *Povodni mož*, ki je nastala leta 1950 - deloma po znani pripovedki iz Arničevega rojstnega mesta Luče v Savinjski dolini in po znameniti istoimenski Prešernovi baladi. Prvič je bila izvedena na predvečer pesnikovega dne 7. februarja leta 1951, posvečena 150-letnici pesnikovega rojstva, na slavnostnem koncertu Slovenske filharmonije pod taktirko **Boga Leskovica**.

Po Enciklopediji Slovenije priredila *Polona Jurinč*

"METAMORFOZA ŽENE"

U posljednjoj fazi svog slikarskog opusa, koji traje više od decenija, Marija Suzak-Delić, koncentrirana je na problem žene. Ona ga rješava simbolički služeći se pritom izrazom bliskom neonadrealizmu kao i postekspresionizmu. Ciklus je započet temeljeći se na mitu o Ženi - stablu u kojem je drveće dobivalo oblike ženskih aktova a poruke su bile mnogoznačne. Na izložbi u "Slovenskom domu" u Zagrebu u mjesecu svibnju, slikarica se predstavila s novim verzijama iste teme s time što sada žena djeluje kao samostalan lik, kao skupina ženskih figura, te uz domaće životinje kao što su konj i pas. Asocijacije su sada daleko šire a rukopis slobodniji dok je boja akvarelski razrijeđenija. Taj sklop ideje i izraza sklonog deformacijama, upućuje na raznoliko dešifriranje čiji je ishod individualan jer zahtjeva emotivni angažman promatrača. U cjelovitosti dojma nameće se odgonetka da autorica zapravo bilježi slijed života žene kao jedinke u nametnutom okruženju što rezultira dijapazonom opservacija od smirenosti i vedrine do dramatičnih kolizija i zagašenja u bezvoljnosti. Marija Suzak-Delić rijetka je umjetnica koja iskreno progovara o zagonetnom postojanju žene kao Žene!

Juraj Baldani

S PESMU IN ČIPKO MED VAMI

Obrotniški mešani pevski zbor Notranjska, Logaški oktet, Čipkarska šola iz Idrije in podjetnica, šivilja Anica Loverčič smo sredi marca prvič gostovali v Slovenskem domu v

Zagrebu. Resda smo o tem slovenskem društvu že marsikaj slišali in prebrali, resda je mešani zbor lani gostoval na Cerkljanskem, resda imamo Logatčani svojega rojaka na slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu in smo tudi po tej poti kaj slišali o društvu in njegovem delu... res pa je tudi, da si tolikšnega gostoljubja in tolikšne prisrčnosti in odprtosti nismo mogli predstavljati, pa četudi je pobudnik prvega in sedanjega vnovičnega srečanja Petko Razpet še tako navdušujoče govoril o izjemnih ljudeh in njihovi odprtosti do vsega slovenskega.

Na gostovanje smo se pripravili z vso odgovornostjo, zavedajoč se, da nismo ne prvi ne edini, ki so in ki še bodo gostovali v Slovenskem domu v Zagrebu. S seboj smo prinesli pozdrave onih, ki niso mogli biti z nami in vami, spoštovani gostitelji, pa bi želeli biti. Izbrali smo pesmi s slovenskim besedilom zvečine slovenskih avtorjev, čeprav so nas mikali tudi tuji; morda bo zanje še kdaj primerna prilžnost. Program smo ob vezni besedi Primoža Sarka skušali zaokrožiti v poldruzi uri, a so se nekatere pozornosti namnožile tako, da je bilo vsega za skorajda dve uri. Odziv poslušalcev (in gledalcev) nam je bil prijazen in topel kakor le malokdaj. Zato smo sproščeno peli tudi po končanem koncertu na nepozabnem družabnem srečanju in z veseljem pokazali, kaj in kako lahko spregovori klekljana čipka.

Radi bi se še enkrat zahvalili gostiteljem: mešanemu pevskemu zboru z gospo Ivanko in

sinom Rolandom Nikčevićem, pa predsedniku društva, zborovodju, funkcionarjem, prijaznim gostiteljicam, ki so nam stregle in pripravile sladkih in slanih dobrot, tudi potpežljivim sosedom, ki niso negodovali nad glasno zabavo z odličnim ansamblom Stock iz Cerknega, pa možema postave, ki sta večeru dodala še nekaj prijaznega občutka iskrenega gostoljubja. Zahvalili bi se radi tudi sestri, ki nas je vodila po za-

grebški katedrali; tako tehtnega vodstva večina med nami še ni doživela. Zahvala velja tudi njemu, ki nam je omogočil, da smo v katedrali zapeli. Zahvala ge. Rapotčevi za vse spodbudne in prijateljske besede, hvala...

Četudi bi se vračali že podnevi, bi se nam vendar zdelo, da je vse trajalo samo droben hip, tako hitro je tek el čas.

Skoraj izzivalno predrzno si je želeli še kako podobno doživeti. Hvala vam, spoštovani Slovenci iz sosednje prestolnice za ta dan.

Janez Gostiša

RAZSTAVA IDRIJSKIH ČIPK

Čipkarsko šolo iz Idrije nam je predstavila Dragica Boškin. Najstarejši zapisi o idrijskih klekljaričah segajo v konec 17. stoletja. Čipke in klekljanje so v Idrijo prinesle žene nemških in čeških rudarjev, ki so prihajali delat v rudnik živega srebra. Stare čipke so bile bolj grobe, narejene so bile iz lanenega sukanca. V Idriji so leta 1876 ustanovili čipkarsko šolo, ki je imela nameščenno stalno klekljarico. Ta je prva naredi-

la vsak novi vzorec, da bi ugotovila potreben čas in porabo sukanca. Na tej osnovi se je lahko določila cena čipke. Samostojna čipkarska šola je bila ustanovljena po zaslugi mojstrice **Ivanke Ferjančič**, ki je utemeljila nov način klekljanja s sedmimi pari klekljev. Mnoge učiteljice prenašajo svoje znanje na mlajše, ali pa so to znanje ponesle v svet. Šola nudi fakultativni pouk in poklicno izobraževanje. Šolo obiskuje 518 predšolskih in osnovnošolskih otrok. V triletnem programu si učenke pridobijo znanje v najzahtevnejših tehnikah klekljanja, znanje strojnega in ročnega vstavljanja čipke, krojenja in šivanja. Med čipkarskim festivalom, ki je vsako leto 23. avgusta, poteka tekomvanje. V Slovenskem domu smo si lahko ogledali, kako se čipka uporablja kot modni dodatek oblekam. Samostojna obrtnica **Anica Lovrenčič** se je predstavila z unikatnimi kreacijami. Zelo nam je ugajala črna večerna obleka z belo čipko s starim idrijskim motivom. Predstavile so se tudi učenke iz Cerknega, Črnega vrha in Spodnje Idrije. Čestitamo!

Cveta Matko

DRUŽENJE Z NOTRANJCI IN PRIMORCI

Povedala vam bom, kako se je začelo naše prijateljstvo z Notranjci in Primorci. Povod je bil takšen oglas Rolanda Nikčevića (člana Slovenskega doma) v reviji Obrtnik: "Če potrebujete naše izkušnje za poslovanje na hrvaškem trgu, pokličite telefon ..." Telefonski klic je prišel iz Cerknega, poklical je obrtnik Peter Razpet. Iz poslovnega sodelovanja se je rodilo tudi kulturno: ko se je izkazalo, da Peter v Cerknem poje v tamkajšnjem pevskem zboru in da jaz (Rolandova mama) pojem v slovenskem društvu, smo se hitro dogovorili za lansko gostovanje pevskega zbora Slovenskega doma na prireditvi Od Čedad do Logatca. Za to in za zagrebško srečanje gre velika zahvala Petru Razpetu in Območni obrtni zbornici Idrija. Hvala za trud in razumevanje. Naše drage prijatelje je gostitelj Rolando pričakal že v predmestju Zagreba. Razka-

zal jim je mesto - od Masarykove ulice do trga bana Jelačića, Gornji grad in katedralo, kjer so tudi zapeli.

Njihov večerni program v Slovenskem domu se je začel s pozdravnimi besedami in predstavitvijo gostov. Prvi je nastopil Logaški oktet (zborovodja Janez Gostiša), ki ni znan samo v domovini. Slovensko pesem je ponesel tudi daleč prek meja. Posnel je več plošč in zgoščenk, nastopal na TV in radiu. Nam je čudovito zapel pesmi Kam, Večerni Ave, Če se bom ženil..., na koncu pa so naši najstarejši članici **Mariji Rapotec**, ki je doma iz Logatca, člani okteta odpeli pesem, ki jo je napisal njen pokojni mož. Zares ganljivo.

Sledila je predstavitev čipkarske šole iz Idrije, pod tretjo točko pa je nastopil Obrtniški mešani zbor Notranjska (dirigent **Janez Gostiša**). Takti pesmi Pozdravljeni so gromko zazveleni po dvorani, sledile so še Na planine, Alegorija, in še in še. 33 pevcev in pevk, ki jih družijo pripadnost obrtništvu, je publika bogato nagradila z aplavzom.

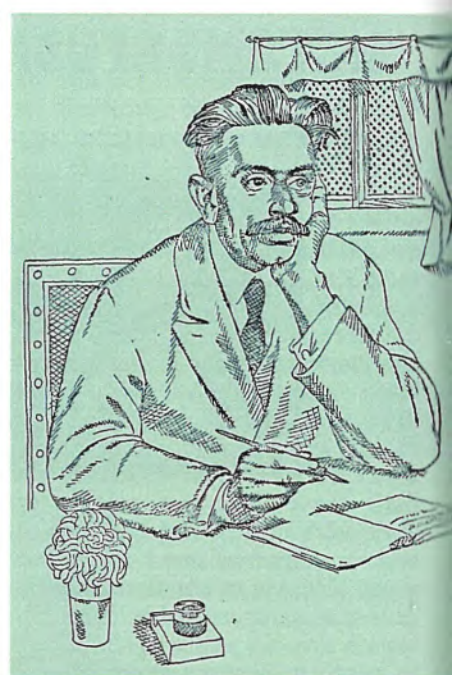
Posebej hočem spomniti na povezovalca programa **Primoža Sarka**, ki je z žametnim glasom oslikal prelepe kraje naše dežele, tam živče ljudi, njihove uspehe, običaje, kaj jim ta dolga pot do Zagreba pomeni...

In na koncu programa "cuker": ansambel Stock iz Cerknega. Za seboj ima dolgo glasbeno pot. Štirje fantje so pravi prekaljeni glasbeniki z izjemnim posluhom in raznovrstno glasbo. Igrali so in igrali: moderne, hitre, počasne melodije in po željah še do pozno v noč, dokler ni prišel čas slovesa. Program je bil enkraten.

Kaj pa tisto pred njim in po njem? Bilo je tudi veliko dela. Pridne roke naših članic **Marije, Ane, Hedvike, Klare, Gabi, Mire** in našega **Tonija** so pripravile veliko prigrizkov in napitkov. Članice našega doma so spekle toliko raznovrstnih slaščic, da bi lahko naredili razstavo. Zares hvale vredno delo. Tudi Cerkljani niso "zaostajali" za nami, kajti prinesli so ocvirkovo potico in sodček domačega vinca se je tudi našel.

Naši prijatelji so videli, kako živimo in kako s širokim srcem dočakamo naše rojake. Ob slovesu veliko lepih želja, poljubov in objemov, srečno pot prijatelji dragi in nasvidenje, nasvidenje.

Ivanka Nikčević

Fant je videl rožo čudotvorno, v sanjah jo je videl daljnožarko - vzdramil se je in je šel na pot.

Med sedmimi Cankarjevimi dramami **Lepa Vida** zavzema posebno mesto. To je lirsko-poetična drama, v kateri je Cankar motiv ljudske pesmi oblikoval v smislu spiritualnega simbolizma. Ideja hrepenenja je postavljena v okolje umirajočih v "cukrarni". Slehernemu poznavalcu Cankarjevega pripovedništva so ljudje v tej drami dobri znanci: Mrva, Dioniz, predvsem pa Lepa Vida. Preprosto dekle, ki so jo srečevali naši znanci, tudi pesnik sam, v tisti črni hiši ob Ljubljani, je v njihovi zvesti preraslo v simbol in upanje na lepše življenje. Eno od prizorišč - "cukrarno" - je Cankar skoraj do vseh podrobnosti opisal že prej, v povestih Življenje in smrt Petra Novljana in Četrta noč Nine: "Velika hiša je stala ob vodi; brez števila oken je strmelo topo v valove, mala črna okna, ki ni bilo nič življenja za njimi, oči bolehnih, čemerne starosti in dolgočasne smrti. Sredi mesta je stala hiša, ali bila je samotna, kakor na pusti kraševi planoti." Taka je bila Cankarjeva podoba ljubljanske "cukrarne", v kateri sta vzela slovo od življenja **Murn** in **Kette** - stalna prebivalca te žalostne hiše, pri katerih so se shajali in priložnostno stanovali prav vsi "modernejši" tistega časa.

Leta 1906 je Cankar želel pripraviti dramsko uprizoritev zgodbe o Lepi Vidi. Končal je le prvo dejanje drame z imenom Hrepenjenje. Sicer pa takrat ni

KLAVIRSKI KONCERT DAVORINA MUŽINIČA

U našem domu 11. februaru slušali smo klavirski koncert mladog muzičara Da-

vorina Mužiniča. Uživajući u muzici skladbi Bacha, Ravela, Livadića i Skrbjabin zapamtit ćemo umjetnikovu vještinu i nadarenost. Davorin Mužinić diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi profesora Jurice Muraja. Svoje umijeće usavršavao je dvije godine u Italiji na akademiji Santa Cecilia u Rimu.

Jelena Balent

RAZMIŠLJANJE O CANKARJEVI LEPI VIDI

nadaljeval. Misel na dramo o Lepi Vidi je odložil za več let. Z resno voljo se je k njej povrnil šele v pozni jeseni leta 1910 v svojem novem domu na Rožniku, napisal pa jo je v pozni pomladi leta 1911 pri prijatelju Kraigherju v Slovenskih goricah, tako da je minilo od Hrepenenja do Lepe Vide skoraj celih pet let. Kako je potekalo to ustvarjanje, je najbolj razvidno iz njegovih pisem prijatelju **Kraigheru**: "Zdaj bi rad hitel z dramo, da pride še letos na oder, pa mi nič kaj ne gre od rok. Posamezne dele pišem večji del zato, da jih spet črtam." ... "Ne bom ti delal preveč nadleže, ker se bom ukvarjal s to proketo dramo, ki sem jo že spet (menda tretjič) popolnoma zavrzel. Ne izpustim je pa ne!" Še bolj in še zaupneje je razodel svoje nerazpoloženje tistih dni v pismu **Nini Bergmanovi**: "Delati ne morem veliko, ker nimam prav nobene veselja ne do sebe, ne do dela, sploh do ničesar ne! Kaj pomeni vse to moje delo, komu koristi? Sebi grenim življenje z njim, napravim si vsako leto sto novih sovražnikov, in kadar enkrat izrabim vso to svojo pamet, kolikor je imam, kaj potem? Včasih me kar groza stresa, kakor da bi ugledal prepad pod seboj. In v takih urah in s takim srcem naj bi človek pisal, naj bi pripovedoval drugim o sreči, o ljubezni!"

Končno je v zadnjih aprilskih dneh leta 1911 rokopis drame Lepa Vida podal v roke svojemu izdajatelju **Schwentnerju**, ki je hitro ukrepal, tako da že 3. januarja 1912 beremo v Slovenskem narodu: "Nova izvirna drama. Gospod Ivan Cankar je napisal krasno dramo Lepa Vida v treh dejanjih, ki se uprizori čim prej na odru slovenskega deželnega gledališča. Cankarjevo poetično in idej bogato, občutja polno dramo Lepa Vida je izdal v tisku gosp. L. Schwentner. Naše gledališče jo uprizori s svojimi prvimi člani najskrbneje po navodilih pisatelja".

Poleg običajnega naznana je Slovenski narod 27. januarja 1912 objavil še kratek poetičen članek, ki ga je napisal (pa ne podpisal) **Oton Župančič**. Ob koncu tega članka piše tole: "In tako je ta Cankarjeva dramatična fantazija tragična labodnica one tako sanjave, bolne, in vendar po svoje tako pogumne generacije, ki je legla že deloma v grob, hkrati pa izročilo onih na smrt obsojenih novemu, krepkemu rodu: bla-

goslov s trudno roko mlademu, prebujajočemu se pokolenju. In nekaka izpoved Cankarja, tega "nihilista"; obračun s preteklostjo, okret v bodočnost. In še nekaj je Cankarjeva Lepa Vida v čisto formalnem oziru: ritmična ekstaza našega jezika, slovesna velika maša slovenske besede".

Končno je bila v soboto, 27. januarja 1912 v ljubljanskem Deželnem gledališču krasna predstava Lepe Vide. Po predstavi je Cankar povabil svoje igralce v gostilno na dvorišču prve hiše pred Pošto na "kranjsko večerjo". **Nana Wintrova** (prva Lepa Vida) pripoveduje: "Ko mi je Nučič slekel suknjo, mi je šel Cankar nasproti, prožil mi je desnico in levi kazalec je držal v ustih v znamenje: nič besed! Bil je pač svojstven, zelo občutljiv! Peljal me je na častno mesto in pred mojih krožnikom je stala majhna kmečka majolika in v njej šopek vijolic - sredi zime. Razpoloženje je bilo na višku, čeprav je bil Cankar bolj vase pogreznjen in tudi jaz tiha. Vse kar je bilo zvezano z njim, je bilo nenavadno in mi je dalo misliti. Ko sem se poslavljala in sem hotela vzeti vijolice, je zlil vodo v kozarec, mi potisnil še majoliko v roke in rekel: "Pa še pridite".

Kritiki so se razpisali in kot vedno - nekateri z navdušenjem, drugi pa čisto nasprotno. V enem so se vsi strinjali: o lepoti leposlovja. Zdi se mi da, je to lepoto najbolj dojel kritik **Zore Vrtovec**, ki je zapisal: "Cankar je napisal lepo pesem v prozi in dramatični obliki. List, na katerem je pisal, je naša lepa narodna romanca o Lepi Vidi, problem, ki so ga reševali že drugi, toda čisto iz drugega stališča kot naš simbolist Cankar. Cankar je posegel nazaj v tisti košček naše literarne zgodovine, tja v tisto staro, mračno študentovsko kasarno - ljubljansko cukrarno, ki je bila takorekoč zibelka naše sedanje umetnosti. Iz nje je prišla luč, umetnost sama, ki je rodila hrepenenje po umetnosti ..." .. "Čudovito lepa je ta pesem, tako lepa kot pesem mladih solnčnih žarkov v mladem poletnem jutru. Gotovo je Lepa Vida ena najlepših stvari, kar nam jih je podaril Cankar, najlepših, kar jih pozna naša slovenska književnost. Jezik, slog je tako lep, kot ga nisem čital še nikjer. Drama ni - saj to ne stoji nikjer zapisano - ampak velika pesem,

himna umetnosti, hrepenenja. Kdor je tako razume, bo pustil mero in vatel in je ne bo meril kot dramo po znani šabloni".

In res je, da to ni drama pisana po šabloni. To dejstvo in lepota, ki se skriva v tej drami, je zagotovo inspirirala **Damirja Zlatarja Freya** k novemu načinu uprizarjanja te drame. V svojih zapisih, ki so nastali med bralnimi vajami piše takole: "Kaj nam danes poroča mit, ki se je tako močno, kot s kremplji zažrl v našo dušo, da je z nje strgal kožo in da je iz mesa pritekla kri? Kdo je Vida? Je v tem času, ko je njena podoba priklicana iz starih spominov, sploh še prostor zanjo? ... Misel o bolečini bo inicirala pot predstavi, ki ne bo govorila o hrepenenju, pač pa bo hrepenenje samo. Bo konflikt med mitom in resničnostjo v dramatičnem času, ki ga živimo. Poskušala bo zajeti hrepenenje po sledi udarca balade v čas in iz razbitin, ki padajo iz tega srečanja, bodo nastali prizori, slike in strukture naše predstave". Pa še nekaj besed dramaturginje **Tatjane Ažman**: "V Cankarju smo našli dom, v baladi izziv. In ko mit o odhodu slovenske matere čez morje ni imel več kot samo še samega sebe, so nastajale nove in nove interpretacije. Iz Cankarjevega besedila so se počasi luščili stavki in besede, ki so dobivale nove pomeni. Besede so potem začele zgubljati svoj pomen in so postale zvok, pesem, ki jo nosi na svojih krilih mistral z morja. Scenografija je odpirala vrata za vrati in za njimi so stale podobe iz sanj. O sreči, ljubezni, sovraštvu, strasteh in Hrepenenju."

In tako smo v Slovenskem domu 15 maja dobili na ogled posnetek koreodramske freske **Damirja Zlatarja Freya** Lepa Vida po motivih drame Ivana Cankarja, ki nam je s prefinjeno kombinacijo združila besedo, glasbo in gibanje, in ustvarila nova odrska izrazna sredstva v polni lepoti. Poseben umetniški dogodek je bil nastop igralk **Milene Grm**, ki je z izredno ekspresijo zrecitirala nekaj lepih, starih, skorajda pozabljenih slovenskih ljudskih balad. Lepšega zaključka tega lepega večera si nismo mogli zaželeti. Živa beseda je pač živa beseda. Bravo Milena!

Spoštovani bralci, Lepi Vidi sem se toliko raspisal zato, ker sem pač sentimentalno navezan na to dramo. V zgodnjih petdesetih letih smo namreč kot dramska skupina pri Slovenskem domu v režiji **Hinka Nučiča** v priljubljem zagrebškem gledališču Komediya zaigrali (pravijo, da kar uspešno) Cankarjevo Lepo Vido. Zato brez zamere, prosim. Z lepimi pozdravi Vaš tedanji Dolinar iz Lepe Vide, danes pa Vaš prijatelj iz Slovenskega doma

Ivan Kunej

Milena Grm

KAJ JE NOVEGA V ZVEZI Z USTAVO?

Aprila se je sešel svet za manjšine, ki od 24. januarja deluje pri vladi Republike Hrvaške. Predstavniki 16 manjšin so razpravljali o tem, kako pospešiti reševanje problemov posameznih društev in zvez. Predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** je opozoril na dve žgoči vprašanji: na negotov položaj po ustavnih spremembah, zaradi katerih Slovenci niso več izrecno navedeni kot narodnostna manjšina na Hrvaškem in na težave s poslovnimi prostori, ki jih imajo vsa slovenska društva na Hrvaškem, pri čemer je zahteval uradno razlago zakonodaje, ki načelno ščiti premoženje narodnostnih manjšin.

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je v stalnih stikih s poslancem italijanske manjšine **Furiom Radinom**, ki je napovedal, da bo sprožil pobudo za nove ustavne spremembe, ki bi Slovence vrnil v ustavo. Za začetek procedure je potrebnih 25 podpisov poslancev. Zveza je poslancu Radinu zagotovila podatke, ki potrjujejo avtohtonost slovenske narodnostne manjšine na Hrvaškem. (I.T.)

SPLIT:

SLOVENSKI KULTURNI TEDEN

V organizaciji slovenskega generalnega konzulata in slovenskega društva Triglav so v Splitu od 16. do 13. maja potekale različne prireditve pod skupnim naslovom Slovenski kulturni teden. V prostorih društva Triglav je gostovalo Hrvaško društvo iz Maribora. Ob tej priložnosti je bila odprta razstava člana tega društva **Nika Vrdoljaka**. Generalni konzul **Jože Hlep** je pripravil sprejem za nekdanje študente ljubljanske univerze, ki so po poreklu iz Dalmacije. V Splitskem narodnem gledališču je imela samostojen koncert mlada mariborska violončelistka **Karmen Pečar**. Ob koncu slovenskega tedna je bila Splitu odprta razstava Pokrajinskega muzeja Maribor z naslovom Slovenija, alpska dežela. Razstava bo do poletja na ogled še na Reki in v Dubrovniku.

Ines Lovrić

ŠIBENIK:

IMAMO ŽE 70 AKTIVNIH ČLANOV

Med vojno na Hrvaškem, pod granatami in alarmi, smo se na pobudo zdajšnje predsednice društva **Gabriele Mikulandra** začeli zbirati Slovenci s šibenskega območja. Sprva smo se kot podružnica vključili v slovensko društvo Triglav v Splitu. Čeprav smo zelo lepo sodelovali, smo se odločili, da bomo raje samostojni. Slovenci pravimo: "Najslajše je domače!"

28. decembra 1997 smo ustanovili Kulturno prosvetno društvo Dr. France Prešeren in danes imamo že 70 aktivnih članov. Načrtujemo razširitev članstva, saj na našem območju živi okoli 800 Slovencev. Ne moremo se pohvaliti, da smo vse povezali, toda upamo, da nas bo kmalu veliko več. Pač, vsak začetek je težak.

Nujno potrebujemo večje prostore. Za zdaj se stiskamo na 22 m², ki jih drago plačamo. Vseeno smo zadovoljni - vsaj nismo na cesti. Smo pač skromni! Pose-

ben problem je denar. Pomaga nam samo Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, sicer pa stroške pokrivamo s članarino. Naš načrt in program bomo že nekako izpeljali. V skladu z novimi hrvaškimi predpisi smo sprejeli nov statut in ostale dokumente.

S čim vse se lahko pohvalimo? Družimo se in ohranjamo slovenski jezik. Sodelujemo s "Triglavčani" iz Splita in nastopamo na njihovih proslavah in prireditvah. Tesno smo povezani s člani Generalnega konzulata Republike Slovenije v Splitu, zlasti s konzulom **Hlepom** in z **Ljubo Šalinger**, ki redno prihajata na naše prireditve. Ustanovili smo literarno skupino, skupino za ročna dela, pevska skupina pa je v nastajanju. Organizirali smo dopolnilni pouk slovenskega jezika za otroke in odrasle, ki ga vodi **Milena Ambrožič**. Za kulturni praznik so nas prijetno presenetili: v zelo kratkem času so skupaj z literarno skupino uspeli pripraviti enkratno prireditev. Zahvaljujemo se mestnim oblastem, ki so nam odstopili učilnice za dopolnilni pouk slovenskega jezika, še posebej županu **Franku Čeku** in **Živani Podrug**, pročelnici za prosveto in kulturo naše županije.

Toni Polak

VELEPOS LANIK RS V ZAGREBU

BOŠTJAN KOVAČIČ:

HOČEMO EVROPSKE ODNOSE MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO

Novi slovenski veleposlanik v Zagrebu Boštjan Kovačič je dolžnost nastopil 26. maja, ko je izročil poverilno pismo hrvaškemu državnemu poglavarju Franju Tuđmanu. Svoj pri intervju v veleposlaniškem mandatu je dal Nove mu odmevu.

Za kakšne odnose med Slovenijo in Hrvaško si boste prizadevali?

- Slovenija in Hrvaška morata zgraditi evropske odnose in dokazati zrelost dveh novih držav v urejanju odprtih vprašanj. Pri tem ni potrebno pokroviteljstvo od zunaj, vse lahko storimo sami, če bomo spoštovali v Evropi uveljavljene demokratične standarde. Odnosi morajo sloneti na partnerstvu, korektnem in dobrososedskem sodelovanju ter prijateljstvu. Slovenija s Hrvaško povezuje najdaljša meja: dolga je 677 kilometrov, kar je preko 40 odstotkov slovenske državne meje. Zato so urejeni odnosi še pomembnejši.

Kako ocenjujete zdajšnjo raven meddržavnih odnosov?

- Vsa osnovna odprta vprašanja izvirajo iz sobivanja v skupni državi, njihovo reševanje pa je bilo oteženo zaradi številnih objektivnih okoliščin. Slovenija in Hrvaška sta se skupaj osamosvajali, vendar pa sta se pozneje njuni razvojni poti razšli. Slovenija se je po kratkotrajni vojni posvečala svojim gospodarskim problemom, lastninjenju in denacionalizaciji, v zunanji politiki pa evroatlantskim integracijam in mednarodni uveljavitvi. Dosegli smo pomembne uspehe na multilateralnem področju: Slovenija je nestalna članica Varnostnega sveta Združenih narodov, pogaja se za polnopravno članstvo v Evropski uniji, je članica Svetovne trgovinske organizacije, Cefte, Partnerstva za mir... Tudi odnosi s Hrvaško so bili ves čas prednostna zunanje-politična naloga. Hrvaška pa se je morala soočiti z dolgotrajno agresijo in šele po mirni reintegraciji hrvaškega Podonavja prihajajo v ospredje odnosi s Slovenijo, predvsem pa hrvaški strateški cilj,

ki je - tako kot slovenski - usmerjen v Evropo. S tem je nastopil pravi trenutek, da državi razrešita odprta vprašanja. Pri tem se zastavlja vprašanje - kako? Prepričan sem, da je to mogoče samo na osnovi enake proevropske usmeritve, v duhu dobrososedskih odnosov in v skladu z evropskimi standardi, ki jih Slovenija dosledno spoštuje tako ko gre za človekove pravice in manjšine, kot za premoženje in odnos do medijev.

Na prvem sprejemu pri hrvaškem predsedniku se je pokazalo, da se veliko pričakuje od njegovega obiska v Sloveniji.

- Že v nastopnem govoru sem dejal, da lahko predsednikov obisk odločilno prispeva k preboju v reševanju ključnih vprašanj. Izvedenci in strokovne skupine so namreč "povedali svoje", zdaj pa so potrebne politične odločitve. In na Hrvaškem je predsednik države tisti, ki ima največ pooblastil za politični dogovor. V Sloveniji je politična ureditev drugačna. Morebitne odločitve moramo vnaprej "testirati" v državnem zboru, ki jih bo na koncu tudi sprejel. V primeru poskusa ratifikacije maloobmejnega sporazuma s Hrvaško se je pokazalo, da imajo vladajoče in opozicijske stranke pogosto različna stališča. Vendar pa bi kljub taki "različnosti" težko sprejel oceno, da se Slovenija ne trudi dovolj. V Sloveniji potekajo resne priprave na obisk predsednika Tuđmana in prevladuje stališče, da to ne bi smel biti samo protokolarni dogodek. Bila bi velika škoda, če tega obiska ne bi izkoristili za konkreten napredek.

Najbrž veste, da se tukajšnji Slovenci zelo bojijo zaostrovanja odnosov, saj vse težave ponavadi občutijo na lastni koži.

- Zaostrovanje odnosov med dvema evropsko usmerjenima sosednjima državama, ki sta bili tako v skupni državi kot ob njenem razpadu zaveznici, bi bilo nezrelo in bi škodilo ne samo obema državam, ampak celo razmeram v regiji. Vsekako pa jasnejšega izražanja stališč in argumentov ne bi ocenje-

val kot zaostrovanje.

Glede na zgodovinske izkušnje so narodnostne skupnosti ali manjšine v Evropi upravičeno zaskrbljene, da se bodo znašle v vlogi "talca" pri razreševanju meddržavnih odnosov. Vendar pa je za današnjo Evropo to preživela politika. To je mednarodna praksa prejšnjega stoletja. V sodobni Evropi so manjšine mednarodno-pravni subjekt in ne objekt. Za njihove pripadnike velja visoka raven zaščite človekovih pravic in svojostih.

Hrvaška je 19. decembra 1997 v diplomatski noti Sloveniji zagotovila, da bodo Slovenci ohranili vse dosedanje pravice. Vsekakor bomo bdeli nad uresničevanjem tega zagotovila, saj je temeljno pravilo mednarodnega prava, da se pridobljene pravice ne smejo zmanjševati in da se lahko kvečjemu širijo. Predlog Hrvaške, da bi to vprašanje rešili recipročno, se mi ne zdi primeren, saj to v mednarodni praksi ni običajno in bi prej spominjalo na nekakšno logiko trgovanja. Nesprejemljiv je tudi predlog o sklenitvi dvostranskega sporazuma, saj je v nasprotju z

pa tudi precej težav. Ena med njimi je - denar.

- Doslej se še nisem uspel temeljito seznaniti z dejavnostjo vseh slovenskih društev, bom pa to vsekakor storil že v začetku svojega veleposlaniškega mandata. Vem, da imajo tudi finančne probleme. Slovenija letos iz proračuna zanje namenja okoli 70 tisoč mark, Hrvaška pa dobrih 100 tisoč mark. Nekaj prispevajo tudi lokalne skupnosti, recimo na Reki. Zavzemam se za dodatno pomoč - z donatorstvom, čeprav se pri tem zastavlja vprašanje, kakšna je kulturna odprtost posameznih organizacij in ustanov.

Velik problem so društveni prostori. Zagrebški Slovenci se bojijo, da bodo zaradi denacionalizacijskega postopka morda ostali brez prostorov na Masarykovi 13. Slovenci so v Zagrebu dejavni že 70 let. Prostori Slovenskega doma so postali pomembno stičišče kulturnega in javnega življenja v hrvaškem glavnem mestu in imajo zaradi te tradicije neprecenljivo vrednost. Vsekakor bomo storili vse, da bi jih ohranili. Pri reševanju prostorske stiske bomo - če bo treba - pomagali tudi slovenskim društvom na Reki, v Splitu in Šibeniku.

Kaj je po vašem mnenju vloga slovenskih organizacij na Hrvaškem?

To vlogo so najbolje opredelili Slovenci sami v statutu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Vsekakor pa je prednostna naloga skrb za materinščino in kulturno bogastvo. Jezik in kultura sta namreč gotovo srž obstoja v demokratičnem, multikulturnem in multietničnem civilizacijskem okolju.

Prejšnji veleposlanik, gospod Malešič je pogosto obiskoval slovenska društva. Boste tudi vi reden gost Slovenskega doma v Zagrebu?

- Seveda. Moj prvi obisk v novem veleposlaniškem mandatu je bil obisk doajena diplomatskega zbora, apostolskega nuncija Einaudija. Že naslednji dan pa sem najprej obiskal prav Slovenski dom.

Ilinka Todorovski

STANISLAV PAVLIN: 95-LETNI MOJSTER

Najstarejši moški član našega društva je 95-letni **Stanislav Pavlin**. V Slovenski dom se je skupaj s soprogo včlanil po 2. svetovni vojni, ko so ga aktivisti društva obiskali na domu. Pavlinova nista pogosto zahajala v društvene prostore, vendar pa sta redno plačevala članarino. Zdaj že pokojna soproga si je vselej želela, da bi bila pokopana v slovenski zemlji, če pa to ne bo mogoče - da ji na pogrebu vsaj zapojejo slovensko pesem. Željo ji je izpolnil pevski zbor Slovenskega doma, Stanislav Pavlin pa se je društvu zahvalil s krasno intarzijsko škaflo, na katero je napisal: *V zahvalo Slovenskem domu v Zagrebu, Stanislav Pavlin, rojen 1903 leta, izdelal 1998 leta. V Zagrebu, 8. marec 1998.*

Stanislava Pavlina sem obiskal na njegovem domu, kjer ima v kuhinji urejen majhen delovni prostor. Rad bi, da bi mu v stanovanju uredili večjo delavnico, saj se še danes ukvarja s svojo obrtjo - restavratorstvom. In to kar 35 let po upokojitvi.

"Veste, sem že star, pozabljam in slabo slišim, vidim pa dobro!", pravi Pavlin.

Najin pogovor ob prigrizku in kozarčku vina je potekal takole.

Od kot ste, kje ste preživljali mladost?

- Rojen sem bil leta 1903 v Ravnici pri Novi Gorici. Rasel sem v kmečki družini na talijanski strani slovenskega Primorja. Bilo nas je šest otrok: dve sestri in štirje brati. Med prvo svetovno vojno smo bili begunci v Otlici pri Ajdovščini.

Ste mojster restavratorstva. Kje ste se naučili te obrti?

- Po osnovni šoli sem se učil za mizarja v Gorici. Toda samo s praktičnim delom, brez šolskega pouka. Potem sem na svoje stroške končal obrtno šolo v Ljubljani, kjer sem postal mizar. De-

Boštjan Kovačič se je rodil 28. aprila 1950 v Žužemberku. Leta 1974 je na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani diplomiral iz sociologije, leta 1988 pa je postal magister sociologije. Bil je vodja izobraževanja na novomeškem Zavodu za izobraževanje kadrov in produktivnost dela (1973-76), predstojnik novomeškega Medobčinskega študijskega središča (1977-82), predsednik poslovnega odbora Srednje tehniške in zdravstvene šole

v Novem mestu (1983-86) in pomočnik generalnega direktorja Iskra KEKO v Žužemberku (1987-90). Od leta 1986-87 je bil novomeški župan, v obdobju 1990-95 pa predsednik novomeškega izvršnega sveta. Leta 1994 je postal slovenski minister za lokalno samoupravo.

Slovensko skupnost na Hrvaškem so zelo prizadele lanske ustavne spremembe, ki so Slovence izbrisale iz hrvaške ustave. Začetna burja se je zdaj poglavlja in zdi se, da so politični pogo- vori o tem vprašanju zamrli.

- Slovenija se zaveda, da ne more Hrvaški narekovati, kaj naj piše v njeni ustavi, vendar pa obžaluje, ker je prišlo do rešitve, zaradi katere slovenska manjšina na Hrvaškem ni več ustavni subjekt, kar je bila po ustavi iz leta 1990. To se je zgodilo brez vednosti slovenske skupnosti, ki še danes ni dobila tehtnega pojasnila, zakaj je do take spremembe prišlo. Pričakujem, da bodo tukajšnji Slovenci uporabili vse zakonske mehanizme, da bi napako popravili.

opredelitvijo manjšin kot subjektov. Sicer pa menim, da se morajo ta vprašanja reševati v duhu Okvirne konvencije za zaščito narodnih manjšin Sveta Evrope iz leta 1994, h kateri sta pristopili obe državi. Že leta 1996 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel Resolucijo o avtohtonih slovenskih manjšinah v sosednjih državah. Že bežen vpogled v zgodovinske podatke pokaže, da so recimo Slovenci v Zagrebu že 70 let povezani in zelo dejavni. Storitvi je treba vse, da se zdrava, demokratična, multietnična in multikulturalna tradicija nadaljuje, saj gre za bogastvo, ki lahko samo vzpodbudi meddržavno sodelovanje.

Štiri slovenska društva na Hrvaškem so zelo dejavna, imajo

ljal sem pri obrtnikih v Ljubljani in okolici ter v Rogaški Slatini.

Kaj Vas je pa prineslo v Zagreb?

- Vedno sem hrepenel po Zagrebu. In sem pač prišel. Kdaj? Veste, sem že star in pozabljen, pa se ne spomnim čisto natanko. Bil je nekje v tridesetih letih.

Pravijo, da se nekaterih stvari vendarle zelo dobro spomnite.

- Je že res. Številka moje puške pri vojaki je bila 6427. (Številko je zrecitiral na izust, v talijanščini).

Kako ste začeli v Zagrebu?

- Spomnim se, da sem po cele dneve delal pri mizarju, ki se je pisal Pršun. Moji otroci se še spominjajo, da so mi celo kosilo nosili na delo. Pozneje sem delal v tovarni akumulatorev "Munja", kjer sem izdeloval škatle za akumulatore.

Od izdelovalca navadnih škatel ste postali mojster restavriranja starinskega pohištva. Kako?

- Moje tovariše iz tovarne so ljudje spraševali, če poznajo koga, ki bi popoldne po hišah popravljal lesene izdelke in pohištvo. Priporočili so mene in jaz sem vsako ponudbo z veseljem sprejel. Zaslugek v popoldanskih urah mi je pomagal, da sem lahko več privoščil svoji družini. Popravljaj sem vse, kar mi je prišlo pod roke. Tudi starinsko pohištvo. Sprva sem kose pohištva samo uredil za uporabo, pozneje pa sem si rekel - zakaj ga ne bi tudi popolnoma renoviral...

In ste ga dobesedno razdrobili na koščke. Tega se tudi sam spomnim, saj ste delali v mojem stanovanju. Tudi ornamentiko ste razdelili na delčke. Imeli ste posodice (škatlice od paste za čevlje) z raznimi tekočinami in eunjice, s katerimi ste potrpežljivo mazali vsak del po-

hištva.

- Moram priznati, da sem se prav bal, kaj bo iz tega pohištva. Rezultat pa je bil imeniten.

Komu vse ste restavrirali pohištvo?

- Veliko sem delal za predsednika HAZU dr. Padovana in številne druge znane Zagrebčane. Zelo dobro se spomnim dela pri nekem advokatu, kjer sem dobil v popravilo omaro, ki so jo pripeljali z Dunaja. Bila je v različnih, zelo lepih, vendar zapuščenih barvah: prevladovali sta svetlo modra in zelena. No, pa bom poskusil te barve obnoviti, sem si rekel. In mi je uspelo! Kako to vem? Advokata je obiskal prijatelj iz Rima. Pogledal je omaro in vprašal: "Kdo je to naredil?" Gospod je pokazal name. "Neverjetno," je rekel gospod iz Rima, "jaz sem po poklicu restavrator, pa mi kaj takega nikoli ne bi uspelo". Ko je odhajal, je še enkrat prišel do omare in jo pobožal. Ja, pač delam z dušo.

Ali se spomnite tudi kakšnih neprijetnosti?

- Spomnim se, kako mi je neka gospa, ko je videla, kako potrpežljivo žagam, vzela žago in mi z energično potezo hotela pokazati, kako se žaga. Druga, ki je hotela, da se vse naredi na hitro, mi je po enem tednu temeljitega in počasnega dela nervozno rekla: "No, kdaj bo to končno gotovo". Odgovoril sem ji: "Gospa, saj mi tega dela ni treba plačati. Vam bom pač naredil zastoj". Ko pa sem končal z delom, me je vendarle dobro plačala. Moji otroci se spominjo primera, ko sem nek mladi zakonski par nadlegoval med medenim mesecem. Cel prvi mesec njunega meseca sem popravljal starinsko pohištvo. Delal sem z dušo, onadva pa ...

Še dolgo bi se lahko pogovarjal s Stanislavom Pavlinom, pa so mu veke začele pokrivati oči... Ko sva se poslavljala, me je presenetil z darilom. Pa ne mizariskim ali restavratorskim. S steklenico žganja, ki ga je v tej sezoni sam napravil. Spili ga bomo na njegovo zdravje. Z željo, da se o Stanislavu Pavlinu še dolgo piše kot o najstarejšem aktivnem restavratorju, o Zagrebčanu slovenskih korenin.

Silvin Jerman

DIREKTOR MERKURJA

INTERNATIONAL BOJAN VIDMAR:

ZAGREBČANOM 5 TISOČ KARTIC ZAUPANJA

Ko sta kranjski Merkur in njegovo hčerinsko podjetje na Hrvaškem Merkur International sredi poletja leta 1995 v Sesvetah odprla sodobno blagovnico s prostori za veleprodajo, se je zdelo, da gre za precej tvegano početje. Šlo je za največjo slovensko naložbo na Hrvaškem, vredno več kot 9 milijonov mark.

Ali se je naložba obrestovala? Ali se je splačala?

- Obrestovala se še ni, splačala pa se je. Leto 1997 je bilo prvo, ki smo ga končali brez izgube in takšen načrt imamo tudi za letos. Tudi izkušnje iz Slovenije kažejo, da novi trgovski centri povsem zaživijo šele po dveh, treh, včasih tudi šele stirih letih.

Kako ste se razvijali in kakšni so vaši poslovni uspehi danes?

- Kot veste, se Merkur ukvarja izključno s trgovino s tehničnim blagom. Uvoz in prodaja na domačem trgu predstavlja dve tretjini naših poslov, izvoz pa tretjino. Obseg prodaje je v letu 1997 dosegel 24 milijonov mark. V trgovskem centru v Sesvetah imamo 2.600 kvadratnih metrov poslovnih površin. V maloprodaji nudimo okoli 15 tisoč različnih artiklov, v veleprodaji pa 5 tisoč. Zdaj je zaposlenih že 45 ljudi, od tega samo dva iz Slovenije. Poleg nas na Hrvaškem poslujeta še dve podjetji, in sicer v obliki franšizinga, to pa sta Merkur Thomas Split in Merkur Terra Umag.

Ali Zagrebčani dovolj poznajo Merkurjev trgovski center?

- Od nas do drugega konca Zagreba je skoraj 40 kilometrov in seveda ne moremo pokriti celega mesta. Je pa naša prednost, da smo izven centra, da imamo veliko parkirišč in da so Sesvete že postale pravo trgovsko središče, kamor zahaja veliko Zagrebčanov. Sesvete so bile vsekakor dobra izbira za našo naložbo. Slaba stran je morda ta, da moramo zares veliko vlagati v reklamo.

Kupce privabljate s številnimi ugodnostmi.

- Uvedli smo kartico zaupanja, ki jo je doslej pridobilo že 5 tisoč Zagrebčanov. Zdaj pripravljamo novost - z Dinorsom bomo jeseni izdali skupno kartico, ki bo hkrati kartica zaupanja in kreditna kartica.

Že od začetka poslovanja je bilo vaše vodilo, da cene v Merkurjevem trgovskem centru ne smejo biti občutno višje, kot v Sloveniji.

- Na žalost so izdelki v povprečju malenkost dražji, kar velja predvsem za tiste, na katere se v Sloveniji obračunava nižji davek na promet. Vendar pa je hrvaški davek na dodano vrednost v naši branži cene znižal za okoli 5 odstotkov. Ugodnejše cene lahko postavimo tudi za proizvode, ki jih uvozimo iz Slovenije in Makedonije, s katerima je Hrvaška sklenila prostotrgovinski sporazum.

Sporazuma o prosti trgovini med Slovenijo in Hrvaško, ki je začel veljati z novim letom, ste se gotovo razveselili.

- Nekatere izdelke smo lahko zaradi odprave carin pocenili tudi za 15 odstotkov, vendar pa nam sporazum v tako kratkem času poslovanja še ni bistveno olajšal. Vsaka novost prinese tudi nove obveznosti in terja čas za prilagoditev.

Ali ste kdaj pri delu občutili posledice nesoglasij med Slovenijo in Hrvaško?

- Nikoli. Ne pri delu ne v zasebnem življenju.

Se vam morda zdi, da bi bilo dobro, če bi se slovenski podjetniki na Hrvaškem bolj povezali med seboj?

- Vsaka priložnost, ko lahko izmenjaš izkušnje, je koristna. Vendar pa sem tudi na zadnjem srečanju s slovenskimi poslovneži, ki je bilo organizirano ob obisku slovenske parlamentarne delegacije v Zagrebu, opazil, da so naše težave zelo različne in da se razlikujejo po področjih in branžah.

V Zagrebu ste dobro leto dni, kako ste se navadili na tukajšnje življenje?

- Kar dobro sem se znašel, čeprav si moram, ko grem v kakšen drugi del mesta, še vedno pomagati s karto Zagreba. Žal imam premalo časa, da bi obiskal vse, kar je vredno ogleda v tem presenetljivo lepem mestu. Zmanjkuje mi časa tudi za obiskovanje Slovenskega doma, zlasti ob koncu tedna, ko je pri vas najbolj živahno. Če je le mogoče, se namreč že v petek odpravim domov, k družini v Slovenijo.

I.T.

O DRŽAVLJANSTVU REPUBLIKE SLOVENIJE

(3.DEL):

PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA ZA OTROKE

Zakon o državljanstvu Republike Slovenije v 3. členu pravi: "Državljanstvo Republike Slovenije se pridobi:

1. po rodu;
2. z rojstvom na območju Republike Slovenije;
3. z naturalizacijo, to je s sprejemom v državljanstvo na podlagi prošnje;
4. po mednarodni pogodbi."

Zakon loči več vrst pridobitve državljanstva po rodu:

- pridobitev državljanstva priglasitvijo
- pridobitev državljanstva po zakonu avtomatično,
- pridobitev državljanstva s posvojitvijo.

Za pridobitev državljanstva po rodu se uporabljata tudi izraza: načelo krvne zveze in načelo porekla. To je najsplošnejši in najobičajnejši način pridobitve državljanstva. V načelu je to edini način, po katerem se praviloma državljanstvo pridobi po zakonu avtomatično, saj gre preprosto povedano za "dedovanje" državljanstva po starših. Pri tem je treba poudariti, da pridobitev državljanstva po rodu velja le za osebe, rojene po 25.6.1991, to je po začetku veljavnosti zakona. Za presojo državljanstva osebe, rojene po 25.6.1991, je pomembno državljanstvo njenih staršev ali vsaj enega od njih v trenutku njenega rojstva.

Zakon o državljanstvu Republike Slovenije v 4. členu pravi: "Po rodu pridobi državljanstvo Republike Slovenije otrok:

1. če sta ob njegovem rojstvu oče in mati državljana Republike Slovenije,
2. če je ob njegovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, otrok pa je rojen v Republiki Sloveniji,
3. če je ob njegovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, drugi pa je neznan ali je neznanega državljanstva ali je brez njega, otrok pa je rojen v tujini".

Najčistejša oblika pridobitve državljanstva po rodu je, če sta oba starša ob otrokovem rojstvu državljana Republike Slovenije. 2. točka 4. člena določa pridobitev slovenskega državljanstva v primeru, ko je samo eden od

staršev državljan Republike Slovenije. To je načelo krvne zveze kombinirano s teritorialnim načelom. Pristna zveza otroka s Slovenijo je namreč v tem primeru tako močna, da ni treba upoštevati državljanstva drugega od staršev. Otrok pridobi slovensko državljanstvo avtomatično, zato soglasje staršev ni potrebno in ne morejo izpodbijati pridobitve slovenskega državljanstva, če je podan dejanski stan iz te točke. Seveda pa lahko po predlogu države, katere državljan je drugi od staršev, za otroke uveljavljajo tudi državljanstvo te države. Otrok bo v tem primeru postal dvojni državljan, vendar pa je pri obravnavi slehernega pravnega razmerja treba upoštevati načelo 2. člena zakona (2. člen zakona določa: "Državljan Republike Slovenije, ki ima tudi državljanstvo tuje države, se na območju Republike Slovenije šteje za državljana Republike Slovenije, če mednarodna pogodba ne določa drugače."). Z odločbo 2. člena zakona je torej ozakonjeno načelo izključnosti slovenskega državljanstva za bipatride ali polipatride.

9. člen zakona pravi: "Državljanstvo Republike Slovenije pridobi otrok, ki je rojen ali najden na območju Republike Slovenije, če sta oče in mati neznan ali ni znano njuno državljanstvo ali pa sta brez državljanstva. Otroku, ki je pridobil državljanstvo Republike Slovenije po prejšnjem odstavku, na zahtevo staršev preneha državljanstvo Republike Slovenije, če se do dopolnjenega 18. leta starosti ugotovi, da so starši tuji državljani. Državljanstvo mu preneha z dnem vročitve odločbe".

Iz 9. člena zakona nedvomno izhaja, da se pridobitev slovenskega državljanstva z rojstvom na ozemlju Republike Slovenije uporablja za:

- najdenčke
- za otroke, katerih starši so sicer znani, pa so apatridi (brez državljanstva) ali so neznanega državljanstva. Pred uporabo te odločbe, če so starši torej znani, je nujno potrebno ugotoviti njihovo državljanstvo. Če njihovega državljanstva ni mogoče ugotoviti, je treba otoka evidentirati kot državljana Republike Slovenije. Vprihodnji številki: Pridobitev državljanstva za otroke, rojene v tujini.

Franc Strašek

SLOVENIJA NA POTI V EVROPSKO UNJO

Ko se je Slovenija leta 1991 osamosvojila, si je kot najpomembnejšo nalogo zadala mednarodno priznanje. Že v prvih letih samostojnosti je postala članica vseh najpomembnejših mednarodnih organizacij v okviru sistema Združenih narodov, je članica Sveta Evrope in Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi. Nekoliko trši oreh so bile gospodarske integracije. Ob nastanku Cefte - Srednjeevropskega sporazuma o prosti trgovini, katerega članice so bile Poljska, Madžarska in takrat še združena Češkoslovaška, so se razvnele ostre razprave. Mnogi so še danes prepričani, da smo se v Cefto vključili prepozno.

Kakorkoli že, Slovenija je pred dvema letoma postala članica Sporazuma in septembra lani, v Portorožu uspešno gostila predsednike vlad iz sedmih držav članic. Trgovanje Slovenije s temi državami se od včlanitve stalno povečuje.

Še več polemik kot Cefta pa je razpihnilo slovensko sodelovanje v programu Seci, ki so ga spodbudili Američani. Gre za gospodarsko sodelovanje na območju Balkana. Čeprav se članice same odločajo pri katerem konkretnem projektu bodo sodelovale, je bilo slišati precej strahov, da tovrstno povezovanje pomeni začetek obnavljanja nekdanje Jugoslavije.

Nobenega dvoma pa ni, da je glavni slovenski cilj članstvo v Evropski uniji. Sporazum o sodelovanju (t.i. kooperacijski sporazum) smo podpisali 5. aprila 1994, sporazum o pridružitvi (t.i. Evropski sporazum) pa 10. junija 1995. Slednjega je lani ratificiral slovenski parlament, podoben postopek pa so morali opraviti tudi v Evropskem parlamentu in v parlamentih petnajstih držav članic Unije. Ker morajo ratifikacijo opraviti le še v treh nacionalnih parlamentih, naj bi pridruženo članstvo Slovenije v Evropski uniji predvidoma začelo veljati še letos. Slovenija je ob podpisu sporazuma o pridruženem članstvu v Uniji vložila tudi prošnjo za polnopravno članstvo.

Julija lani je Evropska komisija pripravila poročila o razmerah v 12 državah prosilkah. Predlagala je, da bi Slovenijo uvrstili v skupino šestih držav (skupaj s Poljsko, Madžarsko, Češko, Estonijo in Ciprom), ki naj bi v začetku letošnjega leta začele pogajanja. In to se je

aprila tudi zgodilo. Skoraj vsak teden v Bruselj odpotuje skupina strokovnjakov in opravi pregled usklajenosti posameznih delov gospodarstva, politike, izobraževanja, znanosti, zakonodaje... z evropsko.

Toda to še niso prava pogajanja. Strokovnjaki z obeh strani skušajo le ugotoviti, koliko Sloveniji še manjka, da bo izpolnila zahteve Unije, ki jih je ta zapisala na tisoč straneh zakonov, predpisov, priporočil. Pogajanja naj bi se začela šele čez kakšno leto, na slo-

venski strani pa jih bo vodil **Janez Potočnik** z makroekonomskega inštituta. Ko bo treba sprejeti kako politično odločitev, ga bo zamenjal zunanji minister. Večjih problemov zaenkrat še ni. V Bruslju nam največkrat očitajo prepočasno uvažanje davka na dodano vrednost, pokojninske reforme, posebna težava pa je usklajenost zakonodaje. Državna uprava namreč ni dovolj usposobljena, da bi pripravila celo vrsto potrebnih zakonov (samo letos čez 100), pa tudi parlament jih zaradi dolgotrajnih postopkov ne more sprejemati tako hitro, kot bi bilo treba.

Kljub težavam pa je več kot polovica Slovencev prepričanih, da je Evropska unija prava odločitev. Tako vsaj zatrjujejo raziskave javnega mnenja, ki jih sprašujejo, kako se bodo odločili, ko se bo o članstvu treba izreči tudi na referendumu. In marsikateri gost iz Bruslja, teh je v zadnjem času res veliko, pravi, da je razprava o članstvu v Sloveniji dobra. Slišati je eno in drugo stran. To pa bo lahko osnova za razumno in ne čustveno odločitev.

Meta Dragolič,
novinarka Televizije Slovenija

Zagreb - Slovenski minister za šolstvo **Slavko Gaber** se je 25. februarja sešel s hrvaško kolegico **Ljiljo Vokić**.

Zagreb - Delegacija slovenskega državnega zbora je 10. marca obiskala hrvaški državni sabor. Vodji delegacij, predsednik odbora za zunanjo politiko **Žarko Domljan** in predsednik odbora za mednarodne odnose **Jelko Kacin** sta po daljših pogovorih zatrdila, da taka srečanja prispevajo k boljšemu medsebojnemu razumevanju. Slovenske poslance so sprejeli tudi predsednik vlade **Zlatko Mateša**, predsednik hrvaškega državnega sabora **Vlatko Pavletić** in zunanji minister **Mate Granić**. Naslednji dan je državnozborska delegacija obiskala Jasenovac in Vukovar.

Pregrada - 21. marca so se v dvorcu Bežanec v hrvaškem Zagorju prvič uradno sešli predstavniki slovenskega in hrvaškega vrhovnega sodišča. Predsednika obeh sodišč **Milan Vuković** in **Mitja Deisinger** sta napovedala tesnejše sodelovanje in izmenjavo izkušenj o novi sodni praksi, ki se po osamosvojitvi uveljavlja v Sloveniji in Hrvaški.

Maribor - Prvič doslej sta se 24. marca sešla slovenski minister za malo gospodarstvo in turizem **Janko Razgoršek** in hrvaški minister za turizem **Sergej Morsan**, ki je med drugim potrdil, da bo tudi med letošnjo sezono veljal moratorij za nekatere hrvaške zakone, ki sicer onemogočajo uporabo slovenskih počitniških domov na Hr-

vaškem. Končna rešitev tega vprašanja naj bi bila dosežena v okviru premoženjsko-pravnega sporazuma, o katerem potekajo pogajanja na vladni ravni.

Split - V okviru nove trilaterale so se 26. marca srečali zunanji ministri Avstrije, Hrvaške in Slovenije, **Wolfgang Schuessel**, **Mate Granić** in **Boris Frlec**. Napovedali so tesnejše sodelovanje na področjih, ki zanimajo in povezujejo vse tro države, to pa so gospodarstvo, promet, energetika, turizem, naložbe, varovanje okolja, izmenjava podatkov o razmerah na cestah in vremenu, borba proti organiziranemu kriminalu, preprečevanje ilegalnih migracij.

Zagreb - Direktor slovenske carinske uprave **Jože Košir** se je 2. aprila o uresničevanju sporazuma o prosti trgovini pogovarjal z ravnateljem hrvaške carinske uprave **Josipom Knezićem**.

Ljubljana - Nova hrvaška ministrica za evropske zadeve **Ljerkica Mintas Hodak** je 2. aprila prvič obiskala Slovenijo. Sešla se je s slovenskim kolegom **Igorjem Bavčarjem**.

Zagreb - Hrvaški državni poglavar **Tuđman** je slovenskemu veleposlaniku **Malešiču** ob koncu mandata in za viden prispevek k

dobrim slovensko-hrvaškim odnosom podelil odlikovanje reda Kneza Branimira z ogrlico.

Zagreb - Slovenski obrambni minister **Alojz Krapež** se je 5. maja ob smrti hrvaškega obrambnega ministra **Gorka Šuška** vpišal v knjigo žalosti. Ob tej priložnosti se

je sešel tudi s pomočnikom obrambnega ministra **Krešimirjem Čosićem**.

Ljubljana - Na povabilo generalnega državnega tožilca **Antona Drobniča** je Slovenijo 13. maja obiskala delegacija hrvaškega državnega odvetništva, ki jo je vodil državni odvetnik **Marijan Hranjski**. Sogovorniki so izmenjali izkušnje na področju uveljavljanja sprememb v tožilski organiziranosti, kazenski zakonodaji ter pogojih sodelovanja in pravne pomoči med državama.

Zagreb - 15. maja so se nadaljevala pogajanja delovnih skupin Slovenije in Hrvaške v zvezi z vprašanji starega deviznega varčevanja pri Glavni podružnici Ljubljanske banke v Zagrebu.

Zagreb - Državni sekretar v slovenskem ministrstvu za šolstvo **dr. Pavel Zgaga** in pomočnik hrvaškega ministra za znanost in tehnologijo **dr. Radovan Fuchs** sta 19. maja parafirala protokol o sodelovanju na področju izobraževanja do leta 2002.

Zagreb - O problemu Ljubljanske banke sta se pogovarjal

hrvaški in slovenski finančni minister, **Borislav Škegro** in **Mitja Gaspari**.

Zagreb - Novi slovenski veleposlanik v Zagrebu **Boštjan Kovačič** je 26. maja hrvaškemu državnemu poglavarju **Tuđmanu** v predsedniških dvorih izročil poverilno pismo.

Vukovar - Poslanci hrvaškega državnega sabora ter slovenskega državnega zbora in sveta so 27. maja odigrali nogometno tekmo. Hrvaško moštvo je zmagalo s 5:1. Strelci: **Drago Krpina** (2), **Marin Mileta** (2), **Vladimir Šeks**. Slovensko čast je z enim golom ubranil **Milan Zver**. Pred tekmo so si slovenski poslanci ogledali Vukovar, sprejel pa jih je tudi predsednik sabora **Vlatko Pavletić**.

Odgovori na vaša vprašanja o vključevanju Slovenije v Evropsko unijo na brezplačnem **evrofonu 080 2002** vsak delavnik od 9. do 19. ure.

OGLAS

Na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani pri dr. **Veri Kržišnik** stalno zaposlitev dobi: mladi raziskovalec ali raziskovalka - diplomirani zgodovinar ali etnolog, star do 27 let, s povprečno študijsko oceno nad 8. Vključen bi bil v raziskovalni projekt o zagrebških Slovencih. Po treh letih dela bi lahko magistriral in začel s pripravo doktorata. Dr. Kržišnik daje prednost Slovencu v Zagrebu, ki govori in piše slovensko. Slovensko državljanstvo ni pogoj. Rok za prijavo: 15. julij.

NOVICE IZ DOMOVINE NA INTERNETU

Internet ne pozna meja - med drugim vam ponuja možnost, da redno spremljate programe Radiotelevizije Slovenija in Radia Ognjišče ter prebirate del slovenskega tiska.

RTV SLOVENIJA <http://www.rtvsl.si>

DELO <http://www.delo.si>

RADIO OGNJIŠČE <http://www.ognjisce.si/ognjisce/>

RES SLOVENICA <http://www.res-slo.net/frames.asp/>

SLOWWWENIA <http://ijs.si/slo/>

IVAN FRANCL (Ljubljana 1907 - Zagreb 1987) Petje je študiral na zagrebški Glasbeni akademiji pri **Mariji Kostrenčič**, ki ga je sprejela na priporočilo tedanjega ravnatelja Zagrebške opere **Krešimirja Baranovića**. Izpopolnjeval se je pri **Mirku Poliču** v Ljubljani, kjer je leta 1933 debitiral kot Gavaradossi v Puccinijevi Tosci.

V Ljubljanski operi je pel zelo širok repertoar lirskega in dramskega tenorja - od Alfreda v Traviati do Lohengrina. Bil je prvi slovenski Mičo v Gotovčevem Eru z onega sveta. V tej vlogi ga je tudi spoznala zagrebška publika leta 1938.

Od leta 1942 do odhoda v pokoj leta 1969 je bil prvak Zagrebške opere, najprej kot dramski tenor, pozneje pa kot herojski bariton. Ta sprememba je nastala po

SLOVENSKI SLAVČKI NA HRVAŠKIH ODRIH (5. DEL) **IVAN IN RUDOLF FRANCL**

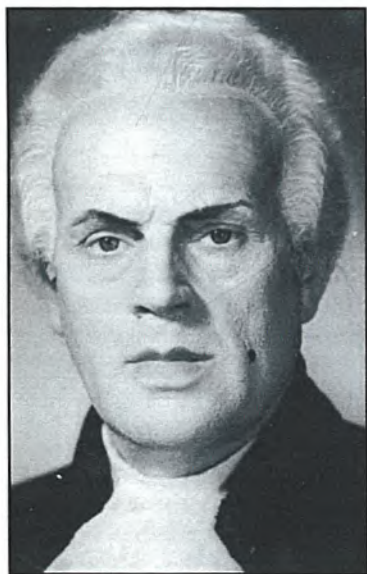
V tej številki Novega odmeva končujemo predstavljanje slovenskih opernih pevcev, ki so pustili svoj pečat na hrvaški glasbeni sceni in ki so bili pomembni ustvarjalci hrvaške kulture, dragocen del hrvaškega kulturnega nasledstva in tako sestavni del zapadne kulture in civilizacije. Ta "konec" še ne pomeni, da se ne bomo več srečali z našimi "slavčki". Eden med njimi - **Noni Žunec** - je naš prijatelj, ki ga radi srečamo kot gosta in člana Slovenskega doma. Njegovi posnetki opernih vlog so še danes redno na programih radijskih postaj. Velikega ljubljenca hrvaške operne publike, Ptujčana **Janeza Lotriča** bomo še poslušali in gledali na hrvaških odrih ter o njemu pisali, saj je na vrhuncu svoje kariere. Žal nam je, ker nismo dočakali II. i III. dela knjige Marije Barbieri Hrvatski operni pjevači. V njih bi bilo celo poglavje posvečeno našim umetnikom, od **Josipa Rijavca**, **Marija Šimenca**, **Josipa Gostiča**, **Josipa Križaja**, **Ivana in Rudolfa Francila** do **Nonija Žunca**. **Mariji Barbieri** se uahvaljujemo za pomoč pri obujanju spomina na naše slavčke.

Polona Jurinić

Sovjetski zvezi, kjer je nastopil v Boljšoj teatru. Z ansamblom Zagrebške opere je gostoval na Japonskem, od leta 1963 do pokoja leta 1983 je bil spet član Ljubljanske opere. Bil je tudi član slavnega Slovenskega okteta. Danes se ukvarja s pevsko pedagogiko. Čeprav je bil v Zagrebu angažiran samo tri sezone, je ustvaril obsežen in raznovrsten repertoar: od Mozarta do Brittna. Bil je ljubljenelec zagrebške publike. Tudi pozneje je velikokrat gostoval v Zagrebu in Splitu.

Pel je okoli sto vlog v petih jezikih. Bil je idealen tolmač lirskih tenorskih likov, s krasnim, mehkim glasom, bleščečih višin, z lahkonostjo petja, ki jo imajo najlepši južnjaški glasovi. Imel je poudarjen občutek za interpretacijo in atraktiven scenski nastop.

Besedilo Marije Barbieri priredila
Polona Jurinić

operaciji mandljev. Kot tenor je imel lepo obarvan, zvonek in sozvočen glas baritalnega timbra, prodorne toplote, finih prehodov, lahkih in sijajnih višin. Cistost intonacije, ritmična sigurnost, čvrsta muzikalnost, zaobljene in logične fraze, jasen izgovor ter lepa postava in prepričljivo igranje so bile karakteristike njegovih interpretacij. Ko je postal herojski bariton, je zadržal moč in izraznost, kar je njegove kreacije dvignilo do vrhunca. Z velikim uspehom je tolmačil tudi vloge komičnega karakterja.

Odpel je 147 vlog, od tega 46 velikih in glavnih. Govorilo se je, da ima železne glasilke, saj je imel

veliko nastopov v sezoni, tudi po dva na dan. Precej je nastopal tudi na evropskih odrih. Na praižvedbah del hrvaških avtorjev je tolmačil Matijo Gobca Lhotke - Kalinskega, Intrigala v Savinovi Ljubovnici, Aufidija v Šulekovem Koriolanu, Stanca v Gotovčevem Stancu in Nikolo v Tijardovičem Marku Polu. Bil je prvi hrvaški Ferdinand v Ekgejevem Kolumbu, Tarkvinij v Brittenovi Lukreciji in Avgustin v Prokofjevi Poroki v samostanu. 25-obljetnico umetniškega dela (1959) je proslavil s svojo najboljšo vlogo - kot Scarpio v Puccinijevi Tosci.

RUDOLF FRANCL (Ljubljana 1920) Petja se je začel učiti leta 1939 na zagrebški Glasbeni akademiji pri **Mariji Kostrenčič**, šolanje pa je nadaljeval v Ljubljani pri **Juliju Betettu**. Sedemnajst mesecev je preživel v italijanskem koncentracijskem taborišču Gonarsu. Po kapitulaciji Italije je v Ljubljani debitiral (1944) v vlogi Wilhelma v Thomasovi Mignon.

Član Ljubljanske opere je ostal do leta 1952. V sezoni 1952/53 je bil v Beogradu.

Prvak Zagrebške opere je bil od leta 1953 do 1956, ko je odšel v Düsseldorf, kjer se je začela njegova mednarodna kariera. Tam je povečal svoj italijanski repertoar in naštudiral vse Mozartove opere. Nastopal je po celi Nemčiji, dvakrat je bil na turneji po takratni

CIRIL JEGLIČ: OČE PARKA NA KREŠIMIRJEVEM TRGU

V galeriji ULUPUH-a v Zagrebu je bila septembra lani odprta razstava ob 60-letnici nastanka parka na Krešimirjevem trgu v Zagrebu. Park je leta 1938 projektiral izjemen storkovnjak, inženir **Ciril Jeglič**. Letos je mesto Zagreb sprejelo odločitev o obnovi parka in k sreči je tudi načrt prenove izdelala odlična projektantka in poznavalka hortikulture **Mira Halambek Wenzler**, ki je spoštovala zamisli prvotnega kreatorja. Idejno rešitev je že sprejel mestni Zavod za zaščito kulturnih in naravnih spomenikov, potrebni pa so še soglasje in izvedbena dokumentacija.

Z voditeljico projekta, arhitektko Nikolino Baučić sva obiskali gospo Wenzler na njenem domu in ateljeju v Nazorjevi ulici, v prekrasni stari vili, obkroženi s skrbno zasajenim parkom in prekrasnim drevjem. Zidove ateljeja krasi fotografije, plakati Krešimirjevega trga in načrt obnove iz leta 1997. Na risalni mizi so razprostrti originalni Jegličevi načrti parka iz leta 1937. Na bogati knjižni polici so Jegličevi priročniki, ki jih še danes uporablja pri svojem delu.

Mira Halambek Wenzler je leta 1953 končala Agronomsko fakultet, kjer si je za poklic izbrala vrtno in pejsažno arhitekturo. V svoji dolgi in plodni delovni dobi je izdelala številne projekte, za katere je dobila veliko nagrad. S spoštovanjem se spominja sodelovanja z arhitektom Jegličem, ki je bil vitalen vse do svoje smrti pred desetimi leti. Vedno je bil obut v planinske čevlje in tudi veliko mlajši sodelavci so ga komaj dohajali. Soprog Mire Halambek Wenzler, prav tako arhitekt **dr. Fedor Wenzler** je ljubezno sprejel mojo prošnjo, da pomag izdelati naslovnico za Novi odmev, za kar se mu toplo zahvaljujemo.

Polona Jurinić

ma majhna površina, tlorisno trapezne oblike, ki jo sekajo pešpoti raznih kategorij - ravne hitre steeze, ob njih počasnejše s klopami za počitek, široke steze z dosti klopami - kot družabni prostor mesta. Tu je precej zanimivosti: skalnjak, prostor za otroško igro, večja in manjša livada v sredini.

Koncepcijsko je prostor oblikovan z velikimi drevesi, posajenimi v skupinah, ki s količino dočarajo lepoto vrste. Drevesa so se svojemu kreatorju odolžila z ogromnimi krošnjami - to so velike zelene mase rasnega habitusa, v barvah in oblikah listov, ki jih danes redko vidimo v novih parkih: ginkgo, brusonecija, rdečelistna bukev, brest, katalpa, lipa, božjakovina in največ platan.

Park je nastal leta 1938 po projektu inženirja Cirila Jegliča, ki je bil tedaj upravitelj Mestne vrtarije. Danes je na žalost slabo zaščiten in postaja eden od najbolj zapuščenih in opustošenih mestnih parkov.

"Parku bom vrnila izvirne vrednosti", je rekla gospa Wenzler. Upajmo, da bo park kmalu spet postal zelena oaza znotraj utrudljivega uličnega prostora, kamor se bodo zatekali obiskovalci, potrebni miru in meditacije.

*Po parku sta se sprehodili
ing. Jasminka Hrbač in Polona Jurinić*

PARK NA KREŠIMIRJEVEM TRGU

Predlagam, da obiščemo park in pokušamo v vse njegove koticke.

Če pridemo s severne strani, ob otroškem igrišču opazimo pravokotni tloris in ograjo z vrati. Nekdanji bazen je danes peskovnik. Okoli njega so otroške naprave za igro, fontana za pitno vodo je suha, hišica za čuvarja s sanitarijami zaprta. Porti zahodu, izven ograje igrišča in nasproti vhodu v zgradbo Hrvatskoga radiša, je enostaven, podolžen prostor s skulpturo **Frane Kršinića**. Negovalka vrtnic na ravni površini livade, obrobjeni s peščeno potko in klopami, vse pa obrobijata živa meja in grmičevje pod krošnjami drevoreda platan na severnem robu parka.

V trikotniku na koncu severnega dela parka je ograjen prostor skromnih dimenzij, višinsko razigran. Tu je izvir, iz katerega bi voda šumljajoče polnila bazen, uokvirjen s stezo iz zelenega zagrebškega kamna. Klopri v zelenih ložah so pod pergolo na povišenem prostoru.

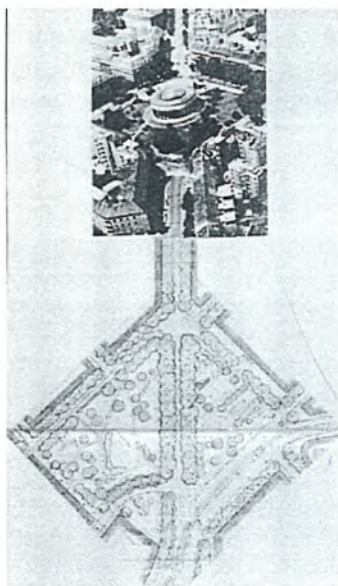
Nasproti severni polovici parka, na drugi strani diagonalno položene prometnice, leži južni, pejsažno oblikovan park. To je razmero-

CIRIL JEGLIČ V ZAGREBU

Proesor **Ciril Jeglič** je bil rojen leta 1897 v Gabrovski pri Litiji. Študiral je na Dunaju, diplomiral na Poljoprivrednem fakultetu univerze v Zagrebu leta 1922, specializiral je v Dahlemu (1929) in Charlottenburgu (1930). Leta 1932 so ga povabili v Zagreb.

Ustanovil je vrtnarsko šolo v Božjakovini, prvo te vrste v predvojni Jugoslaviji. Tu je vzgajal prve generacije srednješolsko usposobljenih vrtnarjev; nekateri so postali ugledni strokovnjaki, ki še dandanes uspešno delujejo na Hrvaškem in na tujem. Od leta 1934 je bil Ciril Jeglič zaposlen v mestni upravi, kjer je bil načelnik oddelka za nasade mesta Zagreba. V tem obdobju so izvedli njegov skver na Strossmayerovem trgu (ki je danes tako opustošen, da ga ni dostojno prikazati v tem zapisu), mogočen drevored na Medveščaku, razkošni park na Krešimirjevem trgu in z njim povezan Trg hrvatskih velikana. Z zelenjem je oplemenitil tedaj novo Zvonimirovo ulico, oblikoval je Mirogojsko cesto, postavil pejzažni koncept in začel graditi novo pokopališče na Mirogoju. V teh realizacijah in mnogih drugih parkovnih osnutkih izven Zagreba (Varaždin, Bakar) je bil Ciril Jeglič vnet promotor novih likovnih koncepcij in naprednih idejnih orientacij v domeni vrtnarstva, komunalnega in socijalnega zelenja, uporen borec za uvedbo moderne tehnologije in vrtnarske operative ter gojenje sadik v toplih greдах. Vedno živahen v kreativni angažiranosti se je v predvojnem Zagrebu zelo hitro vključil v krog avantgardnih umetnikov in naprednih znanstvenih delavcev. Sodeloval je s številnimi arhitekti, posebej z **Ivanom Zemljakom, Silvanom in Josipom Seisselom, Vladom Antolićem, Brankom Bonom in Zvonimirjem Froehlichom** ter umetnikom **Ljubom Babićem in Robertom Frangešem**, pa z znanstveniki in strokovnjaki **Voukom, Frangešem, Elzo Polak, Petom Ungarom**. Z njimi ga je do konca življenja vezalo intimno prijateljstvo, vsem pa je bila skupna trajna ljubezen do Zagreba.

Leta 1940 je moral Ciril Jeglič iz političnih razlogov zapustiti Zagreb, zaradi česar ni mogel končati velikega otroškega parka na Trešnjevki. Prisilen odhod vrhunskega mojstra vrtnarstva je bila nenadomestljiva izguba tako v teoriji in praksi hortikulture kot v izobraževanju strokovnih kadrov. Negativne posledice za mestno zelenje in parkovno kulturo so očitne še danes.

Ciril Jeglič je kot pejzažni arhitekt deloval na celem območju tedanje Jugoslavije, od Sežane do Beograda, od Ohrida do Brionov. Gradil je znameniti arboretum v Volčjem potoku. Kot profesor na Gozdarsko-agronomski fakulteti v Ljubljani je vzgajal nove generacije strokovnjakov, pisal strokovna in strokovno-beletristična dela. V svojih praktičnih delih je še naprej sodeloval z zagrebškimi arhitekti.

Že v globoki starosti je nekoč dejal: **“Ljubljana mi je kot mati, toda Zagreb je bil vedno moja velika ljubezen”**. Srebrna plaketa z diplomom “za zaščito človekovega okolja”, ki so mu jo v Zagrebu dodelili leta 1977 ob njegovi 80-letnici, je bila slaba tolažba za to “ljubezen” in blede nadomestilo za vse, kar je napravil v Zagrebu.

Profesor Ciril Jeglič, nestor hrvaške in slovenske umetnosti vrtov, pedagog, pisec in teoretik je umrl 12. avgusta 1988 v Radovljici.

Besedilo Brune Milića (Čovek i prostor 7-8/1989 - Sjećanje) priredila Polona Jurinić

Tudi za peto številko Novega odmeva smo spremljali kulturna dogajanja, ki povezujejo našo državo. Pregled zajema obdobje od konca februarja do začetka junija, ko se ponavadi končuje kulturna sezona. Gledališke predstave, koncerti in druge kulturne prireditve so se zopet vrstili skoraj vsakodnevno, kar pričujoči kronološki pregled samo potrjuje. Prepričana sem, da bodo vezi med Slovenijo in Hrvaško to jeseni na kulturnem prizorišču še trdnjše in še bolj pestre.

Polona Jurinić

SLOVENSKI TEATER NA VIDEO Konec februarja je bila v Kulturno-informativnem centru v okviru tribune Staro novo gledališče video projekcija predstave *Tišina*, *tišina*, *tišina* **Vita Tauferja**.

PREMIERA OPERE EVGENIJ ONJEGIN V HNK. V HNK so februarja premierno

izvedli opero *Evgenij Onjegin* Petra Iljiča Čajkovskega, ki je bila na zagrebško sceno zadnjič postavljena pred več kot tridesetimi leti. Tedaj je kot Lenski nastopil slovenski tenorist **Rudolf**

Francel, tokrat pa je kot Tatjana nastopila slovenska sopranistka **Ana Pucar Jerić**. To je bila respektabilna in resno pripravljena predstava pod dirigentskim vodstvom **Vladimira Kranjčevića**. Izstopali sta scenografija **Dinke Jeričević** in režija **Georgija Para**, ki je bila osvobodena velikih gest solistov in zbora. Ana Pucar Jerić je prepričljivo interpretirala lik Tatjane, romantične deklice, ki se zakopana v ruski provinci v prvi polovici 19. stoletja prepusti sanjarjenju in idealiziranju naključnega znanca Onjegina, nedostojnega njene iskrene ljubezni. Znameniti nočni prizor, v katerem Tatjana piše pismo Onjeginu se uvršča med najlepše odlomke operne literature. Čajkovski je opero skladal leta 1879 po romanu v stihih A. S. Puškina.

GOSPODIČNA JULIJA V gledališču Gavelle je bila konec februarja premiera Strindbergove Gospodične Julije. Predstavo, ki je nastala v koprodukciji z mariborskim Mrtvim gledališčem, je režiral gost iz Maribora **Jernej Lorenci**, igrala pa sta **Daria Lorenci** in **Fran Dijak**. (I.T.)

UROŠ LAJOVIC IN ZAGREBŠKA FILHARMONIJA Kot reden gost zagrebške filharmonije je **Uroš Lajovic** konec februarja dirigiral na koncertu v dvorani Vatroslav Lisinski. Nastopila je priznana mlada hrvaška violončelistka **Monika Leskovar**. Na programu so bila dela Mozarta, Schumanna in Griega.

POČIVAVŠKOVE SKULPTURE Marca je v galeriji Arteria razstavljal slovenski kipar **Matjaž Počivavšek**. Na razstavi z naslovom Začetek sveta se je predstavil z deli v bronu iz obdobja 1989-92. Počivavšek se je rodil leta 1955 v Ljubljani. Diplomiral je na ALU, kjer od leta 1996 poučuje. Živi in dela v Ljubljani in Parizu. (I.T.)

TRI PREVODI Od 4. marca so na Hrvaškem naprodaj še tri knjige sodobnih slovenskih avtorjev. Pri založbi Meander so v hrvaškem prevodu izšli Velikanovo srce **Lele. B. Njatin**, Mesto in otrok **Aleša Debeljaka** in Tao ljubezni **Andreja Blatnika**. (I.T.)

CIKLUS KOMORNE GLASBE V preporodni dvorani Narodnega doma v Zagrebu je bil 7. marca koncert sopranistke **Ane Pugar Jerić** ob klavirski spremljavi Andreja Jarca. Na programu so bila dela Schuberta in Mendelssohna - Bartholdyja.

JANEZ LOTRIČ V AIDA Marca so bile v Hrvaškem narodnem gledališču tri predstave obnovljene opere G. Verdija Aida. V vlogi Radamesa je gostoval priljubljeni tenorist **Janez Lotrič**. Opera Aida je bila skladana v čast otvoritve Sueškega kanala in govori o zgodovini starega Egipta. V ospredju je tragična ljubezen etiopske sužnje Aide in egipčanskega vojskovodje Radamesa.

POT V TRENTO KAJETANA KOVIČA

Zagrebška založba Znanje je v biblioteki HIT objavila roman Pot v Trento priznane slovenskega književnika **Kajetana Koviča**. Knjiga je bila predstavljena 10. marca v prostorih Društva hrvaških književ-

nikov v Zagrebu. V navzočnosti avtorja so o romanu govorili teatrolog **dr. Branko Hečimović**, predsednik Društva hrvaško-slovenskega prijateljstva **Mladen Hanzlovsky** prevajalec **Ivan Brajdić** in **Vjera Balen Heidl**, nova uradnica biblioteke HIT. Kajetan Kovič (1931) je svoj zavidanja vreden ugled zgradil s kar petnajstimi zbirkami poezije. Znan je tudi kot esejist, prevajalec in dolgoletni urednik v Državni založbi Slovenije. Njegov drugi roman Pot v Trento (1994) so slovenski kritiki označili za enega od najboljših proznih tekstov sodobne slovenske književnosti. Prvi roman Ne bog ne žival

(1967) je tudi preveden na hrvaški jezik. Roman Pot v Trento govori o življenjski poti Franca M., navadnega človeka, z usodo generacije, ki je živela na srednjeevropskem prostoru od sredine prejšnjega do sredine našega stoletja. Avtor v ospredju postavlja intimno usodo svoje-

ga junaka in njegove neštete ljubezenske (ne)uspehe. Okvir za roman je pisateljeva pot v Trento, kjer je iskal ostarelo zaročenko svojega daljnega sorodnika Franca M. Roman ima več semantičnih ravni, pojavljajo se nemške in italijanske besede ter slovenski regionalizmi. V romanu sta opisana tudi Zagreb in Varaždin. Kajetan Kovič je 10. marca obiskal tudi Slovenski dom.

ZMERNI OPTIMIZEM SLOVENSkih ARHITEKTOV Razstava devetih stvaritev 14 mladih slovenskih arhitektov v Hrvaškem muzeju arhitekture HAZU v Zagrebu je pokazala, da samostojna in v svetovnih okvirih malo znana Slovenija vztraja pri sodobni identiteti, ki jo oblikujejo tudi arhitekti. Na razstavi so se z izključno realiziranimi projekti predstavili mladi arhitekti **Tadej Glažar**, **Valentin Gorenčič**, **Nande Korpnik**, **Marko Lavrenčič**, **Jože Peterkoč**, **Aleš Vrhovc**, **Ira Zorko**, **Maruša Zorec**, **Robert Potokar**, **Ana Kučan**, **Sašo Vran**, **Marjan Zupanc**, **Špela Kuhar** in **Aleš Bizjak**. Avtorji ne pripadajo skupini, ampak jih povezuje generacijski okvir, znotraj katerega se vsak zase bori za kvalitetne in zanimive rešitve. Zanje so značilni enostavnost v pristopu, svoboda interpretacije in odločnost, da celotnost podredijo detaljem do izvedbe s kvalitetni materiali. Razstava je bila postavljena tudi v Sloveniji in Italiji.

INŠTRUKCIJA Ljubljanska Koreodrama je 17. marca v Zagrebškem gledališču mladih gostovala z uspešnico Instrukcija Eugena Ionesca. Predstavo je režiral **Damir Zlatar Frey**, igrali pa so **Pavle Ravnohrib**, **Anica Kumer** in **Štefka Drolc**. (I.T.)

PETI FESTIVAL IGRALCA Aprila sta v Vinkovcih in Vukovarju potekala Peti festival igralca in Festival monodrame in komornega gledališča. Vukovarsko-sremski župan **Rudolf Koenig** je izrazil zadovoljstvo, ker je Vukovar gostitelj tako pomembnega dogodka, ki prebivalcem županije omogoča, da uživajo v celotni

produkciji male scene na Hrvaškem. Navzoče je med drugimi pozdravil tudi **Bobi Marotti**, naš priznani dramski umetnik in gostitelj letošnjega festivala.

PREDAVANJE NEJA V dvorani Inštituta Otvoreno društvo je bilo 17. aprila predavanje Neja. O svojem delu in načrtovanih projektih je govorila slovenska kiparka **Duba Samolec**.

SPOMLADANSKA REVIIJA JAZZA Od 27. do 30. aprila je bila v dvorani Vatroslav Lisinski tradicionalna Spomladanska revija jazz - Zagreb '98. Nastopil je tudi kvintet **Doma-goja Ralašića** s solistom, priznanim mariborskim jazz pianistom **Dejanom Pečenkom**.

PETI HRVAŠKI FESTIVAL MALIH SCEN Od 3. do 13. maja je bil na Reki Peti hrvaški festival malih scen. Prva "okrogla" obletnica je bila v znaku opiranja proti svetu, saj je festival dobil mednarodni predznak. Gosti so bili iz Budimpešte, Koelna, Pečuha, Ljubljane in Maribora. Hrvaško malo sceno so predstavila hrvaška gledališča iz Zagreba, Dubrovnika, Splita in Reke. V konkurenci je bilo deset predstav. Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane se je predstavilo s Sofoklejevim Kraljem Ojdi-pom, Mrtvo gledališče iz Maribora pa s Strindbergovo Gospodično Julijo, ki je nastala v sodelovanju z zagrebškim gledališčem. Nagrado za najboljšo žensko kreacijo je dobila **Olga Kacjan** za vlogo Jokaste v predstavi kralj Ojdi-p.

RAZSTAVA KIPARKE DUBE SAMBO-LEC V muzeju sodobne umetnosti in gliptoteke HAZU so v začetku maja odprli razstavo sodobne slovenske kiparke **Dube Sambolec** (1949) z naslovom Razdvojene zone. Z razstavo je kiparka strnila svojo umetniško in pedagoško kariero: doslej je predavala na likovnih akademijah v Ljubljani, Trondheimu in Oslu, veliko pa je tudi razstavljala (Sao Paulo, 1985; Beneški bienale, 1988), Zagrebška razstava je izhajala iz nasprotnosti drugačnih pojmov: levo-desno, svetlo-temno, notranje-zunanje, geometrijsko-antropomorfno: organsko-neorgansko. Duba Samolec s prostorom kreira prostor. Ni posvečena samo duhovnemu; telesnost je enako navzoča v poliesterskih skulpturah človeškega telesa kot tudi v nizu avtonomnih objektov.

KONCERT ZAGREBSKE FILHARMONIJE V nizu koncertov zagrebške filharmonije je bil 8. maja pod dirigentsko palico **Milana Horvata** in s solisti iz Hrvaške, Poljske in Avstrije na programu oratorij za soliste, zbor in orkester Nastanek sveta J. Haydna. Iz Slovenije sta nastopila Zbor Consortium Musicum in slovenski Komorni zbor.

DOGODEK V MESTU ZAGREBU V ZKM-ovi dvorani Janje je bila 8. maja premiera Grumovega Dogodka v mestu Gogi v režiji

Damirja Zlatarja Freya, Zagrebčana, ki že 10 let živi in dela v Sloveniji, kjer so kritiki predstave njegovega alternativnega gledališča Koreodrame uvrščale v antologijo slovenskega teatra. Frey je Gogo že dvakrat postavil v Sloveniji. Zagrebška predstava se zelo razlikuje od slovenskih. V dramaturgiji **Mani Gotovac** je kajkavizirana, kar je zagrebški publiki približalo mračni Grumov svet z začetka stoletja. To je svet malega srednjeevropskega mesta z grotesknimi liki v klavstrofobičnem okolju z vsemi patološkimi manifestacijami svetovne province danes. **Slavko Grum** je trenutno (na žalost) edini slovenski avtor na hrvaških odrih.

TRIBUNA FORUMA 21 V dvorani muzeja Mimara je bila 11. maja tribuna Od monopola do konkurence - Slovenske iskušnje. Govorili so generalni direktor RTV Slovenije **Janez Čadež**, njegov pomočnik za mednarodno sodelovanje **Boris Bergant**, generalni direktor POP TV **Marjan Jurenec**, direktor informativnega in športnega programa POP TV **Tomaž Perovič** in profesorica novinarstva na Univerzi v Ljubljani **dr. Manca Košir**. Tribuna je organiziral Zbor novinarjev elektronskih medijev Forum 21, vodil pa jo je **Igor Mirković**.

35 LET UMETNIŠKEGA DELA NADE RUŽDJAK Hrvaška sopranistka **Nada Ruždjak** je 20. maja v HNK proslavila 35. obletnico umetniškega delovanja. Ob tej priložnosti je bila v preddverju gledališča postavljena razstava o njeni umetniški karijeri. Avtorji

ca razstave **Marija Barbieri** je med drugim spomnila, da je bila Nada Ruždjak prvakinja Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru v obdobju 1980-84. Sodelovala je z režiserjema **Františkom Preislerjem** in **Franjem Potočnikom** ter dirigentoma **Borisom Švaro** in **Samom Hubadom**. Takrat so nastale njene kreacije Cho-Cho-San, Mimi, Margarete, Micaele, Gilde, Lucije in Violette. Nekaj vlog je posnela za ljubljanski in mariborski radio.

ZAGREBSKI KNJIŽEVNI RAZGOVORI Od 22. do 25. maja se je v Zagrebu sestalo 16 književnikov in prevajalcev iz Avstrije, Italije, Češke, Litve, Francije, Norveške, Belgije, Nemčije, Švedske, Slovenije, Hrvaške, Kanade in ZDA. Tema razgovorov je bil smisel književnosti v današnjem svetu. To tradicionalno mednarodno srečanje je organiziralo Društvo hrvaških književnikov. Za razliko od prejšnjih srečanj so bili letos v ospredje postavljeni pisci in njihovo delo. Slovenijo sta zastopala **Ciril Zlobec** in **Veno Taufer**.

ZAGREBSKI SALON V Klovičevih dvorih so 15. maja odprli 33. Zagrebški salon. Izbor je letos prvič opravil gost iz tujine, kustos ljubljanske Moderne galerije **Igor Zabel**. Med prispelimi deli je Zabel izbral 58 avtorjev, ki pripadajo različnim generacijam in se ukvarjajo z raznovrstnimi mediji - zastopana je bila likovna umetnost v ožjem smislu, tu pa so še video, performans, interaktivni del, arhitektura, gledališče. Podnaslov salona je bil Cityscape, kar govori o glavni temi, to je mesto, kot skupna metafora za različna vprašanja sodobnosti. Kritiki so Zabelu zamerili, ker je temo določil naknadno. (I.T.)

Polona Jurinič

KAZALIŠTA RAZMJENJUJU PUBLIKU

Mogli bismo reći da je "razmjena" kazališnih gostovanja između zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta i ljubljanskog Slovenskog narodnog gledališča ušla u fazu koju bismo smjeli nazvati tradicionalnom, te kako publika (barem zagrebačka) očekuje ljubljanske predstave gotovo s nestrpljenjem. To je bilo posebice sa zadnjom predstavom dramskog ansambla čiju je igru na tekst Pedra Calderona de la Barce "Život je san" režirao **Janusz Kica**. Svojim ostvarenjima u slovenskim i hrvatskim kazalištima (prosječni gledatelji ne znaju za ostale europske režije) Kica je postao "mamac" podjednako kazališnim profesionalcima kao i ljubiteljima kazališta. Čudesan Calderonov tekst prepun prevrata i iznenađenja, smišljen djelomice kao "kazalište u kazalištu", u gledateljima je sigurno pobudio očekivanja vrtoglavih zbivanja i šarenila scenografskih i kostimografskih rješenja (**Juergen Lancier**), no međutim ništa od toga - redatelj i njegovi suradnici ogolili su scenu i igru prepuštajući dominaciju govoru. Očišćenija no što se to vjerojatno očekivalo, ova je predstava prije svega bila psihološke i verbalne naravi - redateljevo čitanje jedno je od mogućih, kao i uvijek ... Izvanredno dinamični **Branko Šturbej** (Sigismund) i **Nataša Barbara Gračner** (Rosaura) u suradnji i sukobu, istovremeno su osi događanja i sudionici istih, te uz **Ivu Bana**, **Gregora Bakovića**, **Branu Grubara**, **Sašu Pavček** i druge protagoniste nastoje ostvariti Kicinu misao izrečenu u kazališnoj knjižici: "Življenje je sen" je v izhodišču igra dezorientiranosti in krčevitega iskanja kakršnekoli orientacije, kar je po mojem povsem moderna tema". Kicina predstava nije loša, ali kao što rekoh, očekivalo se nesumnjivo nešto drugo, što je pokazao smanjeni broj gledatelja nakon stanke ... Zaključak? Dobro nam došli ponovo u Talijin hram!

Olga Vujović

SLOVENSKO BIDERMAJERSKO SLIKARSTVO U ZAGREBU

Dr Andrej Smrekar (ravatelj ljubljanske Narodne galerije), **mr Barbara Jaki** (kustosica NG i autorica mnogih izložbi) i **Miljenko Licul** (arhitekt, cijenjeni autor raznih izložbenih postava i autor slovenskog novca) već su dobro poznati zagrebačkoj publici, jer nakon izložbe "Dojam obilja" u Muzeju za umjetnost i obrt imali smo prilike vidjeti izložbu "Slovensko bidermajersko slikarstvo - iz zbirki Narodne galerije, Ljubljana" iste ekipe, a kao posljedica razmjene izložbi između spomenute zagrebačke i ljubljanske galerije. Kako bi podcrtala nekadašnje jedinstvo kulturnog prostora (što je i danas na-

STANKO VRAZ U SAMOBORU

U mjesecu lipnju svake se godine, počam od 1990., sastaju u Samoboru hrvatski pjesnici, da bi u sumrak kojeg toplog, rascvjetanog lipanjskog dana kazivali svoju ljubavnu poeziju na posljednjem počivalištu Samoborke **Ljubice Julijane Cantily**, velike pjesničke inspiracije slovenskog i hrvatskog pjesnika **Stanka Vraza**.

Stanko Vraz rođen je 30. lipnja 1810. godine u Cerovcu kraj Ljutomeru u Sloveniji. U Samobor je, prema nekim zapisima, prvi puta navratio, putujući na studije u Graz, godine 1833., kada je upoznao lijepu Samoborku **Ljubicu Julijanu Cantily**, nečakinju **Ljudevita Gaja**. Planula je ljubav, nesretna i neuvraćena ali poticajna, jer je pjesnik Stanko Vraz posvetio toj ljubavi svoje najljepše pjesničko ostvarenje, svoje Đulabije.

Ljubica Julijana Cantily bila je kći bogatog samoborskog trgovca, dok je Stanko Vraz bio pjesnik, slabog materijalnog stanja, i unatoč svoje velike ljubavi prema Ljubici, nespripreman za brak. Ljubica se udala 1837. godine za trgovca **Englera** iz Ljubljane, a onda ubrzo i umrla, 22. svibnja 1842. godine. Sahranjena je tik uz samoborsku župnu crkvu Sv. Anastazije. Samoborci su toj velikoj, nježnoj i prelijepo opjevanoj Vrazovoj ljubavi podigli spomenik 1911. godine s plaketom Ljubičina lika, koju je izradio mladi sa-

moborski kipar **Ferdo Ivanjščak**, i uklesanim stihovima iz Vrazovih Đulabija: *Lice oči usta tri riječi malene al se od njih rodiše pjesmi nebrojene.*

U spomen toj velikoj i opjevanoj ljubavi, u spomen velikom pjesniku Stanku Vrazu, Društvo hrvatskih književnika posvećuje svake godine, jednu Večer hrvatske ljubavne poezije na Ljubičinom grobu, gdje hrvatski pjesnici govore svoje stihove,

svoju poeziju, posvećenu ljubavi. Tim povodom izdaje se svake godine i mala Zbirka kazivane poezije, a na cimetarskom zidu, uz Ljubičin grob, postavlja se ploča s jednim odabranim stihom iz te poezije. Stoga je i prolaz, u kojem se nalazi Ljubičin grob, imenovan Prolazom hrvatskih pjesnika.

Stanko Vraz umro je 24. svibnja 1851. godine u Zagrebu. Grobni spomenik, podignut na groblju Sv. Jurja u Zagrebu, nosi ploču s napisom: "Stanku Vrazu, pjesniku Ilirskomu, rođenom u Štajerskoj god. 1810. umrvšemu u Zagrebu godine 1851., staviše Hrvatski rodobljubi".

U Samoborskom muzeju čuva se portret Stanka Vraza - brončana plaketa, godišta časopisa "Kolo", koji je on pokrenuo i uređivao, Vrazova djela, te listić rukopisa iz Ljubičina spomenara. U parku, ispred muzeja, postavljena je 1985. godine Vrazova bista, rad samoborskog kipara **Ferde Kodrića**. Na samoborskom Stražniku jedna ulica nosi Vrazovo ime.

Marija Hrovj, Samobor

zočno), mr Barbara Jaki izdvojila je dva slikarska imena s izložbe: vrlo dobro poznatog portretistu ("pomodni portretist ljubljanskog i zagrebačkog građanstva") **Mihaela Stroya** i manje traženog no vrlo kvalitetnog autora portreta, crkvenih i žanr scena **Ljudevita Cetinovića**. Tematski najzastupljeniji su radovi, vrlo uobičajeno u doba bidermajera, na kojima su prikazani portreti - "usprkos laskanju naručitelju" (mr. Jaki) radi se o težnji prepoznatljivosti, čak blagoj kritičnosti prema modelu uz kulturološko-sociološke naznake ili perspektivi prikaza krajolika u pozadini. Iako bez datacije, autorica izložbe smatra rad "Primicova Julija s bratom" **Andreja Herrleina** najstarijim djelom na ovoj izložbi. Posebnost čini "Obrežje Ljubljance - Ribji trg" prvi prikaz zimske vedute bidermajerskog razdoblja slikara **Pavla Kuenla** i inače znanog po vrlo uspjelim prikazima krajolika. Iako su krajolici manje zastupljeni u slikarstvu tog doba, na izložbi imamo vrlo lijepe slike **Marka Penharta** i **Antona Karingera** (također odličnog portretiste) a ovo je pravi trenutak da se spomenu dopadljivi i kvalitetni cvjetni motivi jedine slikarice na ovoj izložbi **Marije Auersperg**. Uz već spomenute izvrsne slikare-portretiste **Stroya** i **Karingera**, najzastupljeniji je **Jožef Tominc** (slika "Žena s crnom čipkom"), za kojeg autorica izložbe mr. Jaki ima puno lijepih riječi među kojima navodim: "Od drugih portretista na izložbi razlikuje se po kritičnosti prema modelu, duhovitom, a ne besramnom komentaru topografije lica". Poput prethodne i ova je izložba najbolja preporuka za buduću suradnju MUO, Zagreb i NG, Ljubljana.

Olga Vujović

MARIJAN HORN: V PREMISLEK

Kjer ljubezen tli,
tam špetirov ni,
ko pa ta zamre,
v hipu zruši vse!

Kjer iskrenosti
še za kanček ni,
tamkaj za ljudi
nič več sreče ni!

Kjer dogaja se
kar želi srce,
delo samo že
kot po maslu gre.

Žal, resnica vsa
drugo plat ima,
ta učini vse
kar je lepega!

Radost se gradi
s skupnimi močmi,
tam, kjer so laži,
tam uspeha ni!

Zagreb, 23.04.1998

BRANIMIR ŽGANJER: NAŠ SLJEMENSKI RAZGLED

Ne bodi tak lenuh, še manj pa šleva.
Hrib Sljeme za počitek naj obiše,
lepote naj utrinek si poišče,
kdorkoli si želi. - Prosta zadeva!

Narava o lepotah ti prepeva.
Kraljičin vrelec naj bo izhodišče.
Le za seboj ne zapusti smetišče.
Nič več od tebe nihče ne zahteva.

Vem, da ti moja prošnja bo pogodu.
Glej, sonce vidiš na levi, na vshodu,
na desni gmote združene v lance.

Obrni se, pogledaj na zahodu
(Ne zmeni se za nenevarne klance),
v daljavi boš občudoval Gorjance.

*Kraljičin vrelec - v hrvaščini:
Kraljičin zdenac*

PREK KRAŠIČA V BELO KRAJINO

Obiščimo Belo krajino, čudovito pokrajino ob Kolpi, ki je tako blizu nas - a vendar tako neznanana.

Pot nas vodi mimo Jaske, najdaljšega naselja na Hrvaškem, ki mu je kraj Bela IV. dal ime Slobodnog kraljevskog trgovišta. Prispeli smo v Krašić, kjer se pripravljajo "Kraški dani" in odkritje 2,5 metra visokega spomenika kardinalu **Alojziju Stepincu**, ki je bil rojen 8. maja 1898. Kardinalovo dolino in Žumberak bo odslej obiskovalo veliko več ljudi, odkrivali bodo nedotaknjeno naravo s čistimi izviri, kraje kot so Pribić z grško-katoliško cerkvijo, Sošice, Medven, Draga, Dol, vse do Svete Gere oziroma Trdinovega vrha. Na desni se dvigujejo Svetojanske gorice, kjer so bogatstvo zdravilnega toplega vreca končno izkoristili za kopalnišče. Nedaleč je 1000 m visok Japetič, ki je priljubljena izletniška točka Zagrebčanov. Pred nami je ponos krašiške župnije, cerkev Svetega Trojstva, ki jo je leta 1913 **Podhorski** zgradil v starohrvaškem stilu. Vanjo je vgradil stari glavni oltar cerkve Sv. Treh kraljev iz XV. stoletja, zvonik iz leta 1771 pa je ostal nespremenjen. Skozi vasico Brezarič, kjer je rojstna hiša kardinala Stepinca - med travniki in gozdovi, kjer gradijo novo golf igrišče, pridemo do mirne zelene reke Kolpe.

Ob Kolpi se v jutranjem soncu kot na prestolu dviga grad Ozalj, v katerem se je 20-letni **Peter Zrinjski** leta 1641 poročil s 16-letno **Katarino** - hčerko hrvaškega junaka **Vuka Frankopana**. Dve slavni družini, spoštovani v vsej Hrvaški. V borbah

s Turki so zmagali 43-krat in njihove zastave krasijo Dunajski dvor. Ozalj smo obiskali prav na dan (25. april), ko je leta 1671 kralj Leopold v dunajskem Novem mestu izrekel smrtno obsodbo Zrinškemu in Frankopanu. Nekateri njihovi gradovi še stojijo: Ozalj, Čakovec, Kostajnica, Bosiljevo, Kraljevica itd. V ozaljskem gradu smo uživali v **Rabuzinovi** razstavi, ki nas je navdušila z mehкими in pastelnimi barvami. Z grajskih teras se odpira čudovit pogled na Kolpo ki se kot zeleni pas ovija ob grajskem griču. Grad je v lasti "**Braće Hrvatskog zrnja**".

Vozimo se ob Kolpi, ki prihaja iz Gorskega Kotarja in je mejna reka med Hrvaško in Slovenijo. Obroblja Belo krajino - čudovito deželo ki jo uvrščajo v dinarsko - kraški del Slovenije. Včasih je bilo tukaj veliko mlinov, žag in kovačij, ostalo pa jih je le nekaj. Enkratna so z brezami in praprotjo poraščena območja, ki spominjajo na staro slovensko narodno pesem: "Kedo bo listje grabil, kedo bo praprot žel..." Zanimivo je, da je del Bele krajine v XII. stoletju pripadal Hrvaški. Šele v XV. stoletju

jo je **A. Višnjegorski** priključil Kranjski. Mnogokrat so jo opustošili Turki. Na tem območju in na Žumberku so se v teh časih naselili uskok. Pestro poreklo se kaže tudi v ljudskem izročilu, plesih, pesmih in belih oblačilih.

Metlika je v XV. in XVI. stoletju skrbela za obrambo Kranjske pred Turki. med turškimi vpadi je bila kar 16-krat požgana. V metliškem gradu je okoli arkadnega dvorišča razstavni prostor Belokranjskega muzeja z etnografsko in kulturno-zgodovinsko zbirko. Zanimiv je tudi gasilski muzej. Glavna cerkev Sv. Nikolaja je bila leta 1705 popolnoma prenovljena. Tukaj je deloval **kaplan Fridrih Baraga**, misionar med ameriškimi Indijanci. Njegove etnografske in jezikovne knjige so bile med prvimi tovrstnimi v ameriškem in evropskem prostoru.

Hvaležni smo bili **župniku Božnarju**, ki je šel z nami v 3 kilometre oddaljene Rosalnice, da nam odpre tri zanimive cerkvice. Tri fare sodijo med najpomembnejše spomenike sakralne arhitekture v Beli krajini. Skupino treh cerkva so v XII. stoletju postavili templarji. Cerkev so prenovili v prejšnjem stoletju. Številni obiskovalci prihajajo sem ob velikonočnem času na božjo pot. Čudovito je zvenela naša pozdravna

pesem v cerkveni akustiki križno-rebrastega svoda gotike v cerkvi Matere Božje.

Iz Metlike nadaljujemo pot proti Semiču in obiščemo izvir reke Krupe. Krupa prihaja na površje v močnih izvirih izpod 60 metrov visoke skalne stene in spada med najlepše slovenske kraške izvire. Močan vodni tok takoj pod izvirom napaja mlin in žago. Krupa je vrezala kanjonsko strugo in po 2,5 kilometrih toka se izliva v reko Lahinjo. V gostišču **Veselič** v Podzemlju nas že čakajo z dobrim kosilom. Pozdravi nas gospa **Andreja**. Blizu je grič Kučer, kjer je eno najpomembnejših arheoloških najdišč iz pozne antike. Najdbe hranijo v muzejih v Metliki, Ljubljani in na Dunaju.

Peljemo se proti Vinici. V Adlešičih nas na svoji domačiji pričaka **Alojz Cvitkovič**. Osvoji nas z gostoljubnostjo, enostavnostjo, ljubeznijo do zemlje, običajem in pesmi, ki jih pripoveduje. Od njega bi se morali naučiti, kako spoštovati tradicijo in jo prenašati z vso spoštljivostjo na nove rodove. Spoznali smo proces izdelave domačega platna, ogledali smo si zbirko prtov,

ročnih del, belih narodnih noš, vezenin, ki so nekoč krasile kmečke domove. Zbirka je bila večkrat nagajena tudi v Evropi. Ob ogledu izdelave domačega platna in belokranjskih pisanic smo spoznali, da smo prišli v pravo slovensko hišo, kjer živijo preprosti ljudje, ki jih utrip modernega časa še ni uspel preglasiti. V sobi na steni piše "Lan je lan - z njim je delo leto in dan!". Gospodinja nam je pokazala vlakna lanu in kako tečejo priprave za tkanje. Tudi pisanje pisanic je krajevna značilnost in žensko opravilo, hkrati pa cenjen turistični spominek - dokaz belokranjske ustvarjalnosti. Ob pokušini domače slivovke smo z gospodinjo zapeli lepe stare slovenske pesmi, ki so jih pele še naše babice. Zelenega Jurija so včasih oblekli v listje in zelenje in prepevali "Prošal je prošal pisani vuzej, došal je došal Zeleni Jurij". Ljudje so vedno želeli proslavljati zmago svetlobe nad temo, pomladi nad zimo.

Bela krajina, rodni kraj mojega starega očeta, oprostite mi, ker te nismo objeli v celoti! Prehitro je potekel čas. Večeri se ... Doživeli smo te v vsej lepoti rosne pomladi. Sveti Jurij nam je prinesel srečo - sončni dan. Tam nas še čakajo Črnomelj, izvir Lahinje pri Dragatušu, zlatnik kralja Matjaža pri Klepčevem mlinu in Vinica. Iz naših mladosti pa nam iz daljave odzvanja pesem **Otona Župančiča**: *Veš poet svoj dolg, nimaš nič besed kaj zavijaš se v molk vrzi pesem v svet pesem za današnjo rabo in vsi jo bomo povzeli za tabo...*

Bela krajina, dočakaj nas zopet, odeta v jesensko ogrinjalo belih brez, zrelih vinogradov in mirnih, obarvanih gozdov. Nasvidenje ti kličemo iz naše druge domovine.

Cveta Matko

POHOD PO MEDVEDNICI

Planinarsko društvo "Ericsson - Tesla" iz Zagreba svake godine u zadnju subotu u mjesecu travnju organizira planinarski pohod po Medvednici na spomen prvog izleta tog društva prije 25 godina, kad je i društvo osnovano. Ove godine 25. travnja održan je šesti put i tako je postao tradicionalni. Zašto smo se ovaj put odlučili na opis ove planinarske akcije? Planinarsko društvo je skup vrijednih, aktivnih i druželjubivih planinara - osnovano kako rekostmo 1973. godine. Kostur članstva čine sadašnji i bivši zaposleni kompanije "Ericsson", a otvoreno je i za

sve koji žele planinariti, uživati u prirodi i družiti se. U planiranim godišnjim akcijama materijalno ih potpomaže i kompanija. Ljubitelji su planina i prirode tako da u tome ne poznaju granice. Posebnu pozornost posvećuju Sloveniji - planinama i drugim prirodnim ljepotama te kulturnim i povijesnim spomenicima. Kao potvrda toga navodim da nas samo petero članova tog društva imamo svaki od nas završeno preko 60 slovenskih planinarskih transverzala i putova (od ukupno osamdesetak postojećih). Pohod, koji organiziraju jedan je od malobrojnih u Hrvatskoj (u odnosu na Sloveniju), a privukao je i slovenske planinare, tako da se svake godine sve više uključuju. Ove godine pohodnici iz Slovenije bili su iz

Maribora, Celja, Litije, Polzele - Andraža i Ptuja. Trasa pohoda je tunel - Njivice - Hunjka, Horvatovih 500 stuba - vrh Sljemena - Tomislavov dom - Grafičar i završetak na livadi nedaleko planinarskog doma Risnjak, gdje se nastavlja s odmorom, okrijepom i druženjem. Ove godine skupina mariborskih i ptujskih planinara prenočila je u planinarskom domu "Puntijarka" i slijedeći dan u društvu zagrebačkih planinara nastavila obilaziti Medvednicu prema istočnom dijelu. Bilo je i članova Slovenskog doma koji smo obilazili NT Pohod i bilo bi lijepo kad bi se slijedeće godine uključili u većem broju, tako da se zagrebački Slovenci nađu u što većem broju uz zagrebačke i slovenske planinare.

Zdenko Jurinić

ALI STE VEDELI ... kako so oznanili Prešernovo smrt? Ko so 8. februarja 1849 ob 10 uri zvonovi v vseh velikih ljubljanskih cerkva naznanjali, da je umrl največji slovenski pesnik, . so meščanom delili mrtvaški list: "Slovenskemu društvu v Ljubljani je dal gospod vodja narodne straže v Krajnji žalostni prigodek na znanje, da je naš slavni pesnik gospod France Prešerin, doktor pravice in c.kr. pravosrednik v Krajnji, 8. dan tega mesca ob 8. dopoldne, po dolgi boleznini in previden s smertnimi zakramenti umerl. Pogreb bo v saboto 10. dan tega mesca ob desetih dopoldne. Slavnemu možu poslednjo čast skazati, povabi slovensko društvo prijatelje in znanke ranjčiga, vse ude slovenskiga društva, in sploh vse domorodce, naj pridejo v saboto v Krajnj k pogrebu. V Ljubljani 8.dan svečana 1849." C.M.

ŠPORTNA DOGAJANJA

Od konca februarja do konca maja so se vrstila številna športna dogajanja med Slovenijo in Hrvaško. Najpomembnejša so bila tudi tokrat srečanja rokometašev in rokometašic.

Ljubljana - 22. februarja sta se v prvi tekmi četrtfinala lige prvakinja pomerili ekipi **Krim Electe** in **Podravke** iz Koprivnice. Rokometašice iz Koprivnice so bile favoritkinje, ker so bile pred dvema letoma najboljše v Evropi. Toda na igrišču je bilo povsem drugače. Članice Krim Electe s hrvaškim trenerjem **Vinkom Kandijo** so igrale zelo borbeno in učinkovito ter so tudi vodile z devetimi goli razlike. Pred koncem pa so izkušene igralka Podravke uspele znižati rezultat do končnega izida 28:23. To je bila velika prednost Ljubljančank pred povratno tekmo v Koprivnici.

Koprivnica - Pred dvatisoč gledalci so si rokometašice **Podravke** hotele priboriti zmago s šestimi goli razlike, kar bi jim omogočilo, da se uvrstijo med štiri najboljše ekipe v Evropi. Toda začele so zelo nervozno, zaradi česar je **Krim** že na začetku drugega polčasa povedel z dvema goloma. Po tistem so se rokometašice Podravke zbrale in v zelo dramatični končnici dosegle zmago z rezultatom 25:20. Zaradi več doseženih golov v Ljubljani so se uvrstile v polfinale.

Zagreb - V polfinalu pokala prvakov sta se 22. marca že drugič letos pomerila **Badel 1862 Zagreb** in **Pivovarna Laško iz Celja**. Rokometaši iz Celja so bili veliki favoriti, ker je bilo nekaj igralcev iz Zagreba poškodovanih. Pred deset tisoč gledalci je bil odigran zanimiv prvi polčas. Igra je bila zelo borbeno in izenačena. V drugem polčasu so zagrebški

rokometaši odigrali odlično. Po zaslugi fantastičnih obramb vratarja **Rolanda Pušnika** so uspeli zmagati z velikim razliko 27:20.

Celje - Na povratni tekmi so rokometaši Celja hoteli hitro doseči veliko razliko v golih, toda v prvem polčasu jim to ni uspelo - končal se je nerešeno. V drugem delu so s pomočjo širitisoč gledalcev poskušali narediti nemogoče, toda spet je bil na vratih Zagreba sijajni Pušnik, ki svojim rojakom dobesedno ni dovolil, da bi prišli v veliki finale Lige prvakov. Celjanom je uspelo zmagati z izidom 25:24. Rokometaši Zagreba na žalost v velikem finalu niso uspeli premagati slovito **Barcelono**.

Dalmacija - Na Hrvaškem sta se spomladi odigrala dva zelo močna ženska teniška turnirja. V Makarski se je odigral teniški turnir, na katerem je zmagala slovenska dvojica **Tina Križan** in **Katarina Srebotnik**. Na otoku Braču, v mestecu Bolu se je odigral WTA turnir, na katerem sta se v drugem krogu pomerili hrvaška in slovenska teniška igralka **Silvija Talaja** in **Tina Križan**. Na koncu je zmagala igralka iz Makarske z izidom 6:2, 6:2. Zagreb - Na 18. mednarodnem majskem turnirju v ritmično-športni gimnastiki je zmagala Rusinja **Viktorija Mihailova**, v med juniorkami pa je zmagala Slovenka **Ajda Žitnik**. **Dubrovnik** - Na peti medna-

rodni kolesarski tekmi "Kroz Hrvatsku" od Vukovarja do Dubrovnika so tekmovalci prevozili 1177 kilometrov. Zmagal je hrvaški kolesar **Vladimir Miholjević**, drugi pa je bil Slovenec **Bogdan Ravbar**.

Rok Jurinić

CONCORDIA JE BILA TUDI SLOVENSKO ŠPORTNO DRUŠTVO

Nekoč je v Zagrebu delovalo veliko in slavno športno društvo "**Concordia**". Leta 1906 so ga ustanovili zagrebški srednješolci v tedanjem Donjem gradu, blizu srednješolskega igrišča "Elipsa" v samem središču mesta. Ukinili so ga leta 1945, hkrati z "**Gradjanskim**" in **HAŠK-om**, ko so prišli na oblast komunisti in ko so morale številne tradicije - tako kot danes - preprosto izginiti in se umakniti novim.

"Concordia" je bila znana po svojih nogometaših, atletih, rokometaših, hazenašicah (svetovne prvakinja 1934!), hokejaših na travi in ledu, tenisačih in drugih. Bila je znana tudi po tem, da so v njenih vrstah tekmovali številni Slovenci, ki so v teh letih, med dvema svetovnima vojnama, prihajali v Zagreb na delo ali študij. Ravno "Concordia", ki je imela svoje igrišče-stadion na današnji Kranjčevićevi ulici, sedež pa v "Kazališni kavani", je bila znana kot "slovensko" športno društvo, čeprav je bila seveda večina članov Hrvatov in pripadnikov drugih narodnosti in manjšin.

"Concordijaši" so nosili zelene majice z belo črto ali z veliko črko C na prsih in bele hlačke. Po tem so se razlikovali od ostalih znanih zagrebških klubov. "Gradjanski", na primer, je bil modre barve, kot pozneje "**Dinamo**" in danes "Croatia", tradicionalna barva kluba študentov in akademikov HAŠK pa je bila rdeča.

V najbolj znanem in priljubljenem športu - nogometu - je bila "Concordia" prvakinja Jugoslavije leta 1930 in 1932, v NDH pa je osvojila prvo državno prvenstvo leta 1942.

Ob koncu tridesetih let je bilo v "Concordii" dobesedno vse polno Slovencev: člani prvega

moštva so bili **Belak, Rakar, Vidmar** in **Kogoj** - vsi slovenskega rodu, povečini iz Štajerske, ki je bila v tistem času močno usmerjena proti Zagrebu. Slovenci so bili opazni tudi v delovanju zelo močnega atletskega kluba, o čemer še danes pričajo številni dokazi. Našla sem poročilo s prvenstva Jugoslavije v krosu, ki je

bilo aprila leta 1937 v Celju. Organizator krosa je bil celjski klub "**Jugoslavija**" (sic!). Na koncu tekmovanja je prvo mesto slavila "**Ilirija**" iz Ljubljane, toda z enakim številom točk, kot drugouvrščena zagrebška "Concordia". Ljubljančani so zmagali, ker so imeli eno posamezno zmago več. Poročevalec tedanjih "Ilustrovanih sportskih novosti", ki so izhajale v Zagrebu, je obširno opisal prvenstvo v Celju. Med drugim je omenil, da sta za zagrebške "zelene" nastopila tudi Slovenca **Franc Srakar** in **Anton Starman** iz Ljubljane, ki sta se po vidnih uspehih v teku na srednje in dolge proge, toda po prepri-

ru s svojim matičnim klubom znašla v Zagrebu.

Franc Srakar, danas že krepki 85-letnik je pred dvema letoma v pismu redakciji Vjesnika tudi sam opisal to obdobje, v katerem so številni Slovenci gradili ali nadaljevali svojo športno kariero ravno v Zagrebu. Srakar, ki se vsega dobro spomni, je bil dejaven tudi v našem Nakiču. V Narodni knjižnici in čitalnici je kot pomočnik **Hinka Nučiča** celo igral ali režiral nekatere slovenske gledališke predstave. Spoznala sem ga precej po vojni v Ljubljani. Srakar, nekoč izvrsten tekač na 400 in 800 metrov, je bil velik, plečat in močan. V tem času je bil mednarodni atletski sodnik, navzoč na vseh velikih tekmovanjih. Upam, da je še vedno dobrega zdravja.

V Novem odmevu sem že pisala o tekaču **Jožetu Kotniku**, prav tako Slovincu, nekdanjemu rekorderju Hrvaške v teku na 1500 metrov, izvrstnem atletiku, ki je v Zagrebu umrl mlad, za tuberkulozo, pokopan pa je na Mirogoju. Med drugo svetovno vojno so bili v Zagrebu atletski dvojboji tekačev **Viktorja Flassa** iz HAŠK-a in **Jožeta Kotnika** iz "Concordie" prava športna poslastica, zaradi katere je v Maksimir ali v Kranjčevićevo ulico prišlo tudi po 7 tisoč ljudi - kar je resnično veliko za tedanji Zagreb.

Zelo me boli, ko berem in poslušam, da bodo podrli zgodovinsko atletsko stezo na stadionu v Maksimirju, oziroma, da bodo podrli stari stadion "Concordie" (danes "Zagreb"), da bi na tem mestu zgradili moderen stanovanjsko-poslovni prostor. Tradicije izginjajo ena za drugo - kot da nikomur ni nič mar.

Za konec samo še ta podatek: zadnji predsednik (pročelnik) športnega društva "Concordia" je bil pred koncem vojne leta 1944 ustaški poveljnik letalstva, "krilnik" **Vladimir Kren**. Tudi on je bil po poreklu Slovec, iz okolice Rakeka. Tako se potrjuje, da je bila "Concordia" resnično in skoraj v vseh obdobjih - tudi slovenska.

Olga Šikovec-Luncer

VOJNA TAJNA - STROGO TRANSCENDENTALNO

Če ste slučajno pozabili ... RELIGIJA NACIZMA JE STRUP ZA NAROD!

Da bi lahko etnični ansambli subjektov, ki so bili indoktrinirani z nabojem nacizma, medsebojno anihilirali in s tem prepustili prazen prostor vojni nizke intenzitete, je po Hartree-Fockovi aproksimaciji samousklajenega polja centralnih sil v naravnih procesih, ki težijo k labilnemu ravnovesju v prostoru, na časovni odvodnici dvojne vijačnice molekule DNK (Francis Crick, James S. Watson in Maurice Wilkins, Nobelova nagrada za medicino in fiziologijo, Stockholm '62), ki povezuje neživi svet z živimi proteinskimi formami genetskega koda memorij, potrebno, da se ti ansambli etničnih grup delno v ekstremih izničijo. Tako bi preostanek gravitacijskega jedra ansamblov mogel preživeti v simbiozi z ostalimi preostanki etničnih ansamblov, ki so že porabili svoje potencialne energije, s spuščanjem na nizke nivoje medsebojnih plemenskih bojev. Tako bi se prostorsko-časovna funkcija stanja iznizirala v čas različnosti, ki povezuje, premostile bi se različnosti razdvajanja, ki so v vojni nizke intenzitete, indoktrinirane z nacizmom, privedle do borb ter z izsevanjem energije potegnile etnične ansamble v nižji orbitalni tok preteklosti.

Resnico sploh ni zdravo razširjati. Za subjekt v ansamblu to lahko pomeni smrt, če se slučajno znajde v dosegu centrifugalnih sil, prepojenih z nacizmom.

Tako kot planet, ki ga najbolj poznamo, Zemlja - po ekliptiki naredi letno eno revolucijo okrog svojega gravitacijskega jedra, tako zvezda, ki umira, Sonce, skupaj z njim, kot središčem planetnega sistema, napravi spiralo na časovni odvodnici, kar za etnični ansambel pomeni, da je včeraj bilo - včeraj, jutri pa bo - jutri. Nobeno "danes" ni več "včeraj" Versailleske pogodbe ali Brest-Litovskega separatnega miru. Ta "včeraj" lahko koincidira z "danes" na časovni odvodnici, oziroma na odvodu časa zgodovinske vijačnice. Toda spuščati se po njem na preživelo "včeraj" z izgubljanjem potenciala, uničevanjem pridobljenega znanja, dobrin in autokefalnih ansamblov, je enako samomoru teh ansamblov in nenaravni tok, ki bi mu entropija sistema padala (vrtim, obračam, tisti del energije, ki se ne more več spremeniti v delo), kar pa za Univerzum, katerega del smo, niti slučajno ni mogoče.

In kako dobro je, da resnično ni mogoče!

Resnica je tako enostavna, da jo lahko razume trinajstletni otrok. Veliki Albert Einstein (Eden kamen) je enostavno pokazal jezik. Težko pa resnico razume "profesionalni" politik.

Univerzum in svet, v katerem živimo in ki ga sanjamo in živimo, je tkan iz "babušk". Poznamo eno, mogoče eno ispred malo manjšo in eno iza malo večjo. Vse so po obliki podobne, enakih konstrukcij in jih je neskončno mnogo ter se nizajo v nekakšnem brezkončnem prostorno-časovnem stožcu. Nekaj vedeti to

rej pomeni razumeti informacijo dogajanja v družbi, dogajanja v naravi, v atomskih in subatomskih procesih, v takoiimenovanih mikroprocesih ("mali babuški") in nekaj vedeti o procesih, o katerih nam poročajo astronomi (to je tista "večja babuška"), o valno-korpuskularni naravi materije. Trinajstletni otrok bi rekel: "Sončni žarek skozi luknjico na mračnem podstrešju in prašni delec, ki lebdi na njem", kar je spoznal že Lucetiae pred 2000. zemeljskimi revolucijami.

Znati - pomeni vedeni in razumeti:

- da entropija Univerzuma raste po meri vseh "babušk"

- da se procesi dogodkov nizajo na časovni odvod vsaj dvojne vijačnice

- da so procesi dogodkov ireverzibilni in neponovljivi

- da se dialektika materije in dialektika duha, udejanja v Heglovi idealistični triadi teze, antiteze in sinteze, ta pa je spet nova teza za sledečo triado v nadgradnji etc. Triado potrjujejo zgodovinska dejstva premikov etničnih ansamblov po topografskih prostranstvih Evrope, pogojenih z morfološko-reliefno danostjo, s podnebjem, z nataliteto in z nitzschevske "Močjo volje".

Vse, kar se je zgodilo in se zdaj dogaja na balkanskem prostoru, se je zgodilo in je neponovljivo.

Residui etničnih ansamblov, ki so odigrali "indijanske vojne igre" in (če že hočete) tudi "balkanske vojne igre", bodo enkrat zapopadli, da so jim pradedi pisali "scenarije" teh iger in jih zapuščali v zgodovinsko zapuščino, dediščino, ne kot obremenitev, ampak morda ravno za poduk, da bi preostanki ostankov mogli preživeti in si poiskati čar simbioze različnosti, da ne končajo v "rezervatih", kjer bodo strogo čuvani, kot živi fosilni ostanki umirajočih zasnov borcev, ki jim je obrnjena večšina "la guerre pour la guerre - l'art pour l'art" pomenila več, kot pa sožitje in blagostanje lastnih narodov, "manjšoj" ali pa "boljšoj" ali pa samo narodnosti v ansamblu.

Nihče ne želi živeti končano bodočnost nedovršene preteklosti. Na vso srečo to

niti ni mogoče in tako strah stilistične možnosti, takšne enkratne resnice, neponovljivo odpade.

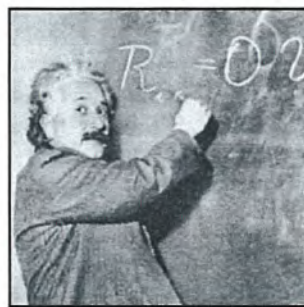
Odpade, če že hočete, tudi po mnenju Ludwiga Boltzmanna (1864 - 1916). V njegovo nagrobno ploščo je vklesana njegova znamenita, tako enostavna enačba, ki pravi, da je entropija sistema enaka produktu naravnega logaritma verjetnosti vseh dogodkov v sistemu (termodinamična verjetnost), ki naj bi se premikali, in Boltzmanove konstante njihovega kaotičnega gibanja.

$$S = k \cdot \ln W \quad k = 1,380662 \cdot 10^{-23} \text{ J/K}$$

Boltzmannova konstanta

Sistem mora imeti entropijo in ona mora imeti na njegovi časovni odvodnici tendenco rasti, da bi bil sistem mogoč in racionalen, a ne transcendenten.

Borut Aparnik

PRISPEVEK K TEHNIKI PREŽIVETJA V MEGAPOLISU (II.del)

Ko sem bil otrok, sem rad hodil k stari mami, ki je živela na vasi, pri Brežicah. V življenju sem se pogosto spomnil tega prizora: po dvorišču moje stare mame sem ter tja živahno hodijo kokoši in iščejo nesrečnega črvička. Nekatere samo tu in tam malo pokrempljajo po zemlji, predvsem pa opazujejo, kdo bo kaj našel, da bi brž nato prve stekle in skušale odvzeti dobrino, pridobljeno s poštenim delom. Največkrat se je končalo z delitvijo, marsikdaj pa na škodo tistega, ki je jestvino pridelal.

1. Otroci Ostapa Bendera

V družbo je prišel nov član. Spoznali so se po naključju, pri pijači, športu ipd. Njegova zgodba je brezhibna: prišel je iz tujine, tu se namerava naseliti in začeti s poslom. Šarmira s pripovedovanjem o tujini, je dober "vicmaher", hitro se vključi v skupino. Začne si sposojati manjše zneske denarja, ki jih natančno in pravočasno vrača in si tako pridobi zaupanje. Za nekaj dni izgine, ko se vrne, ni vesel, kot ponavadi. Je potr in družba iz njega komaj izvleče, kaj ga tare: Našel je poslovni prostor (življenjska priložnost!), do jutri popoldne mora dati 10.000 mark pologa, sicer bo prostor prodan drugemu, ki že čaka v vrsti. Ne ve, kaj bi storil, saj nima nobene možnosti, da bi v tako kratkem času prišel do svojega denarja v Avstraliji. Seveda mu družba takoj priskoči na pomoč: hitro se dogovorijo, kako bodo zbrali denar in že prihodnji dan mu ob dopoldanski kavici izročijo potrebno vsoto. Vljudno se zahvali in obljubi, da bo denar vrnil v štirih, petih dneh, na gala večerji ki jo bo organiziral v zahvalo. Potem odide in ga ni nazaj. Denarja tudi ne. Bralci z višjim IQ so že uganili, da tudi gala večerje ne bo.

2. Bi šli radi na dopust v tujino ?

Med pošto (med računi in opomini) opazim pisemce, s katerim mi končno nekdo noče samo

pobrat denarja (kot plinarna, elektra in podobni), temveč mi nekaj brezplačno ponuja. Hura. V reklamni akciji ne preveč znane turistične agencije sem dobil nagrado - teden dni počitnic v prvovrednem hotelu. Z drobnimi črkami so na dnu papirja napisani pogoji : - oseba mora imeti 25-55 let in mora biti poročena - letalske vozovnice se mora kupiti v agenciji, ki organizira pot - priporoča se podaljšanje dopusta po ugodnih cenah.

V povabilu je naveden samo naslov, tako da se obdelava nadaljuje v osebnem stiku. Tokrat vabila verjetno niso pisali trdi profesionalci, saj je navedena tudi telefonska številka. Pokličem.

Katero kategorijo ima hotel? Visoko. Katero storitve so vštete? Spanje in zajtrk. Je hotel blizu drugih lokalov? Molč. Koliko stane menu za kosilo? Ne vedo. Koliko stane letalski prevoz? Pridite, se bomo dogovorili.

Po minuti pogovora vprašam, koliko je sploh vredna nagrada. Sogovornica se izmika, ko vztrajam, pove, da gre za 400 mark. Predlagam, da nagrado prepustijo drugi zainteresirani osebi za 50% tega zneska, meni pa naj izplačajo 200 mark. Telefonska veza je prekinjena. Slabe linije.

3. Potrebujete denar ?

Varianta ni nova, je pa neverjetno, kako tu in tam vžge. V pismu je 5 naslovov. Na prvi naslov pošljete 50 mark, napišete pet podobnih pisem, svoje ime postavite na peto mesto in vse pomaknete za eno mesto navzgor. Prvi izpade, drugi postane prvi in tako naprej. Seveda - igra se širi. Ko pridete na prvo mesto, boste dobili nič manj kot 156.250 mark ! V pismu se znajdejo še primeri o ljudeh, ki jim je igrice spremenila življenje in prošnja, da verige nikar ne prekinite. Če si v lahkem napadu paranoje zastavite nekaj vprašanj, igrice ni več tako logična kot na prvi pogled. Kaj je s tistim, ki je igro začel? Ta bo dobil petkratno vplačilo in izpadel. In še nihče ni videl seznama z manj kot petimi imeni.

Potem pa matematika. Da bi nekdo dobil polno vsoto, je potrebno prebivalstvo enega manjšega mesta. Da bi vsi prebivalci tega mesteca, ki sodelujejo v igri, dobili polno vsoto, ni dovolj prebivalstvo Slovenije, Hrvaške in Bosne in Hercegovine skupaj. Za vse njih pa je šestkrat premajhno prebivalstvo cele zemeljske krogle, tudi če štejemo otroke, starejše od treh mesecev, starejše od 90 let in prebivalstvo Somalije, 50 mark ne zasluži v vsem letu. To pomeni, da je treba kombinacijo širiti v vesolje, do Marsa in naprej.

Seveda je to samo majhen izbor iz bogate zbirke trikov, v kateri se za vsakega najde nekaj.

Majhno

preventivno navodilo:

Če pridete v skušnjavo in pustite pri takšni potegavščini, naredite tole: 1. doma poščite široko kuhinjsko desko 2. primite jo močno z obema rokama 3. udarite se naravnost po glavi 4. ponovite (Avtor ne prevzema odgovornosti za spremljevalne pojave. Kontraindikacije niso znane).

Dr. Waldemar von Bauer

P.S. Ponujam Vam enkratno priložnost. Vsi bralci "Odmeva" - vplačajte po 30 kn. Izžrebanje bodo tri nagrade:

- prva: 30 % skupno vplačanega zneska
- druga: 15 % skupno vplačanega zneska
- tretja: 5% skupno vplačanega zneska

Razliko zadrži organizator za kritje stroškov loterije. Izidi bodo objavljeni v Uradnem listu Nove Kaledonije, vsakogar še v tem letu.

Silvester Kmetič

NE POZABIMO SLOVENSKE JEDI PEČENA KAŠA Z JABOLKI

Potrebujemo: 1 liter mleka, sol, 2 dcl pro-sene kaše, 5 dkg margarina, 2 dl kisle smetane, 2 jajci, sok 1 limone, 3 žlice sladkorja, 3-4 jabolka (1/2 kg).

Priprava: V mleko damo sol in margarin. Ko zavre, zakuhamo oprano proseno kašo. Med kuhanjem jo večkrat premešamo. Vre naj počasi 20-30 minut. Zgoščeno odstavimo, da se ohlaja. Medtem zmešamo 2 žlici smetane, malo margarine, rumenjaka, sladkor in limono. Dodamo skuhamo kašo in nazadnje sneg iz beljakov. Pekač za narastke namažemo z margarin, vlijemo polovico mase, potresemo z naribanimi

jabolki, ki jih po okusu osladkamo, ter pokrijemo s preostalo kašo. Po vrhu namažemo s smetano ter pečemo v pečici pri 200°C pol ure, da naraste in zarumeni. Ponudimo toplo. Po želji lahko prelujemo s sadnim sokom ali z naribano čokolado. Če dodamo še skodelico čaja ali mleka, bomo imeli prijetno večerjo.

Ivanka Nikčević

PRIMORSKA MINEŠTRA

Potrebujemo: 2 l vode, 100 dag zelenjave: cvetače, zelene, korenčka, pora, zelja, rumene kolerabe itd., 5 dak prekajene slanine, 2 žlici olja, 1 čebulo, 4 žlice riža, 2 žlici paradižnikove mezge ali 5 svežih paradižnikov, 2 žlici nastrganega parmezana.

Priprava: Jušno zelenjavo očistimo, operemo in na drobno narežemo. Slanino narežemo na majhne koščke in na drobno seseklamo čebulo. Na ogenj pristavimo kozico z oljem, ga

razgrejemo, stresmo vanj slanino, jo prepražimo in nanjo stresmo čebulo. Ko zarumeni, dodamo jušno zelenjavo in olupljen ter razrezan svež paradižnik. Pražimo približno 10 minut. Nato zalijemo z juho ali vodo in pustimo počasi vreti. Ko je zelenjava že skoraj mehka, zakuhamo riž, dodamo paradižnikovo mezgo, če smo se odločili zanj, in solimo. Nazadnje jed potresemo z nastrganim parmezanom.

Slavica Benko

DRAGI OTROCI

V uredništvu Novega odmeva smo se odločili, da bom del prostora namenili tudi najmlajšim Slovencem tukaj v Zagrebu. Pomenovali smo ga kar Otroški kotiček. Gotovo vas zanima, kaj je to? Takole si ga predstavljamo mi, vi otroci pa ga lahko tudi spremenite. Sem boste pisali svoje zgodbe in v njih opisali, kaj se vam je lepega zgodilo, kje ste bili, kaj ste tam počeli, ali imate doma hišnega ljubljence - mucko, kužka mogoče tudi papagaja - kako se z njim igrate ali pogovarjate in še veliko drugih stvari, ki vam bodo prišle na misel. Seveda bomo zelo veseli, če nam boste svoje zgodbe tudi likovno opremili. Če še ne znate pisati, pa nam narišite risbico. In še nekaj. V uredništvu vemo, da

vam bo slovenščina delala preglavice, zato se nič ne bojte, kar koražno vprašajte svoje mamice in očke, dedke in babice, pa starejše sestrice ali bratce, naj vam pomagajo. Prvič bo mogoče težko, drugič pa bo že lažje. No, v tej rubriki bomo objavljali tudi **nagradne križanke** - pa ne take težke - čisto lahke, da jih boste lahko rešili tako tisti "ta mali" kot tudi tisti "ta veliki". **Med praviimi odgovori bomo izžrebali tri in jih nagradili.** Kakšne bodo nagrade, je še skrivnost, obljubim pa vam, da se jih boste zelo razveselili. Slovenski dom vam skupaj z uredništvom Novega odmeva pripravlja še eno presenečanje. Jeseni - verjetno septembra - bomo v Slovenskem domu enkrat na mesec pripravili uro pravljic. Kaj bomo tam počeli? Prebrali bomo kakšno pravljico, na primer tisto o Mačku Muriju ali pa tisto o Rdeči kapici ali pa o Janku

in Metki, pa o Juriju Muriju, ki je raje odšel v Afriko, samo zato, ker se ni hotel umivati, pa še o mačku Radomišu, že ime vam pove, da je imel rad miške, pa ne za kosilo, rad je bil njihov prijatelj. Kō bomo knjigo prebrali, bomo zgodnico še narisali. In ko bomo imeli dovolj slikic, bomo naredili razstavo za mamice in očke, babice in dedke, pa tete in strice in za vse tiste, ki bi jim radi pokazali, kaj smo delali v Slovenskem domu. Kaj nam vam še rečem? Kar pogumno list papirja v roke, kajti v uredništvu komaj čakamo na vašo pošto. Pošljite nam jo, ali pa jo kar sami prinesite k nam. Naš naslov pa tako poznate:

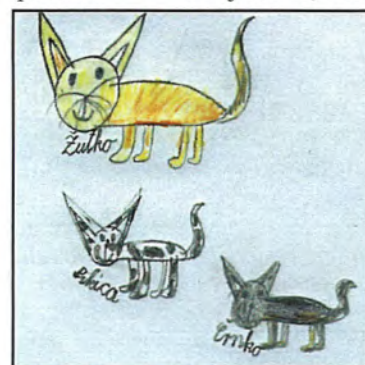
Slovenski dom Novi odmev - Otroški kotiček Masarykova 13/I 10000 Zagreb Ko boste poslali rešitev križanke, pa dopišite še - Nagradna križanka.

Slavica Benko

TRI MUCKE

V soboto sem obiskal teto Minko in strica Toneta. Muca Pika je dobila tri mucke. Ime jim je: Črnko, Žutko in Pikica. Ves dan sem se igral z njimi. Žutka sem pocukal za repek. Mucke sesajo pri mami muci. Ko so mucke počivale, sem v kurniku pobral tri jajčke. Rad bi imel dve mucki Žutkota in Pikico. Tati in mami pravita, da moram še malo počakat.

Jurij Benko, 8 let

Odabrani likovni radovi u Osnovnoj školi Voltino, poslani su na državni natječaj, na kojem su sudjelovale Osnovne škole iz cijele Hrvatske. Pristiglo je oko

6.000 likovnih radova. Od tih radova 530 odabranih bilo je izloženo u Muzeju Mimara - tijekom travnja mjeseca 1997. god. pod nazivom - Uskrs i dijete. Tom prilikom **Luka Bušac** naš unuk i član Slovenskog doma, čiji je likovni rad odabran, i izložen, s radošću i ponosom se fotografirao. Luka je od nastavnčkog vijeća na kraju III. razreda bio nagrađen, što je bio jedan od đaka, koji je likovno predstavljao njihovu školu. On i dalje marljivo crta.

Baka Marta i djeda Zvonimir Beker

Narisala Petra Sotlar, 5 let

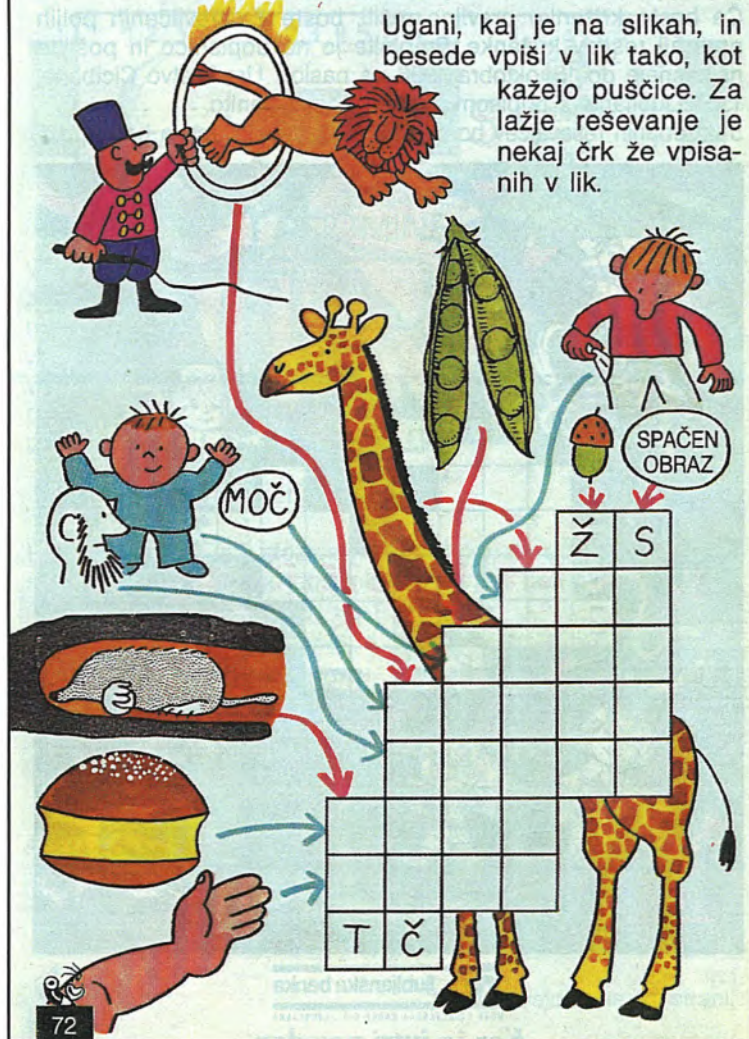

Sestavil: Jože Petelin

Narisal: Božo Kos

SLIKOVNA KRIŽANKA

Ugani, kaj je na slikah, in besede vpiši v lik tako, kot kažejo puščice. Za lažje reševanje je nekaj črk že vpisanih v lik.

ALI STE VEDELI....

... da so v Istri leta 1878 ustanovili Slovensko-hrvaško politično društvo, ki je imelo značaj politične stranke. Izdajalo je dve glasili - za Hrvate Naša sloga in za Slovence Edinost.

... da je **Primož Trubar** (1508-1586) obiskoval kaptolsko šolo na Reki, kjer je spoznal glagoljico in hrvaški jezik ter navezal tesne stike s hrvaškimi reformatorji.

... da so v 19. in 20. stoletju znamenito zdravilišče Rogaška Slatina obiskovala tudi številna znana imena tedanje Avstroogrske, med njimi **Josip Juraj Strossmayer**, ki je bil tam prvič leta 1866, zadnjič pa leta 1904.

... da je kranjskemu plemiču in polihistorju **Janezu Vajkartu Val-**

vasorju (1641 - 1693) pri bakrorezih in zgodovinskih študijah dve leti pomagal hrvaški književnik **Pavao Ritter Vitezović** (1652-1713). Za delo Slava vojvodine Kranjske je prispeval podatke o Hrvaški, v Valvazorjev obsežen grafični album Topographia Ducatus Carniolae Modernae, tiskan leta 1679, pa je uvrščenih celo 54 Vitezovićevih bakrorezov.

... da je hrvaški izumitelj srbskega rodu **Nikola Tesla** leta 1878 krajši čas živel v Mariboru. Decembra tega leta, ko je zaradi težav s štipendijo začasno opustil študij v Gradcu, je v neki mariborski gostilni ob večerih kartal.

... prvo slovensko dramsko delo, ki so ga uprizorili v Zagrebu (8. decembra 1895) je bila igra **Janka Kersnika** in **Josipa Jurčiča** Beri-

te novice. V predstavi v slovenskem jeziku so igrali hrvaški umetniki **Anić, Šumovska, Freudenreich**. Do prve izvedbe kakšnega slovenskega dramskega teksta v hrvaščini je prišlo šele leta 1900, ko so v Zagrebu uprizorili dramo **Ivana Cankarja** Jakob Ruda. Za prevod in režijo je poskrbel **Ignacij Borštnik**, ki je odigral tudi naslovno vlogo.

... da je znana slovenska pisateljica **Zofka Kveder** (22.4.1878 Ljubljana - 21.1.1926 Zagreb) dolga leta živela na Hrvaškem. V Zagreb se je priselila med prvo svetovno vojno in se kmalu poročila s politikom **J. Demetrovičem**. Roman Hanka (1928) je napisala v hrvaškem jeziku.

... da zgodovina hrvaško-slovenskih vezi v medicini seže v leto

1866, ko je bil za člana novoustanovljene Akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu izvoljen **Janez Bleiweis pl. Trsteniški**, slovenski zdravnik, veterinar, politični prvak in predsednik Matice slovenske.

... da je v teh dneh minilo 100 let od rojstva hrvaške igralkе slovenskega rodu **Vike Podgorski** (13.5.1898 Bistrica v Rožu - 12.7.1984 Maribor). Na odru Hrvaškega narodnega gledališča je ustvarjala od leta 1921, ko se je v Zagreb priselila skupaj s svojim soprogom - slovitim igralcem in režiserjem - **Hinkom Nučičem**.

Ilinka Todorovski

Vir: Hrvati v Sloveniji, zbornik del, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb 1997

Naslovnica: **Krešimirjev trg**. Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo Ureda za etničke i nacionalne zajednice ili manjine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Marija Bahun, Slavica Benko, Marijan Horn, Polona Jurinič, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Ilinka Todorovski** (pregled, priprava in oprema besedil). Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o.**, Masarykova 28, Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 500 izvodov. Naslov uredništva: Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: ++ 385 1 421 985, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr

MERKUR®

TRGOVAČKI CENTAR

Kelekova 18a, Zagreb - Sesvete

